

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE DOLENJSKIH OKRAJEV

TEDNIK ZA POLITIČNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA VPRAŠANJA

LETO III. — Štev. 22.

NOVO MESTO, 30. MAJA 1952

ČETRTLETNA NAROČNINA 100 DIN

IZHAJA VSAK PETEK

Ob Tednu matere in otroka

SKRB ZA MATER IN OTROKA

je med temeljnimi nalogami socialistične skupnosti

Komu ne zaigra srce, ko vidi kopicu zdravih, nasmehanih otrok, ki se igrajo na soncu kot pisani metuljčki? Ali ste že kdaj doumeli vso globino materinega smehljaja ob pogledu na njenega zdravega otroka, ko je ta prvič dvignil k njej ročice? Ob besedi mati, mama, mamica, se vsak človek spomni na nekaj najlepšega, najpopolnejšega, na vir dobrote in usmiljenja. Veliki pesniki in pisatelji so opevali in opisovali materinstvo in mater v svojih najboljših delih. Naš veliki pisatelj Ivan Cankar je v svojih črticah in povestih naravnost oboževal svojo mater. Vse, kar je bilo vzvišenega nad povprečna bitja, vse, kar je bilo dobrega in velikega, vse to je bila njegova mati.

Ljudska oblast že od svojega početka posveča vso pažnjo ljudskemu zdravju, a še prav posebno zaščiti matere in otroka. Stotine materinskih posvetovalnic, porodnišnic in drugih zdravstvenih ustanov, najnaprednejši zakon o socialnem zavarovanju, zakon o plačnem porodniškem dopustu, o posebni zaščiti matere v delovnem odnosu, skrb za zdravstveno vzgojo vseh ljudi in širjenje zdravstvene prosvete zlasti med ženskami, vse to so najbolj otipljivi dokazi skrbi ljudske oblasti za zdrav narod. Na tisoče eno- in dvostranskih sirot je danes pod skrbstvom države. Družinam s številnimi otroki, kakor tudi družinam oziroma otrokom staršev-pijancev ter nemoralnih staršev posveča država vso skrb. Ta skrb raste iz leta v leto v širino, vzporedno z rastjo ljudske oblasti in moči našega gospodarstva.

Tudi letošnji Teden matere in otroka bo posvečen povečani skrbi za zdravje matere in vzgojo otroka v najnežnejši dobi. Na vseh šolah bodo strokovna predavanja za roditelje. Prosvetni delavci bodo proučevali možnosti odprave slabih razvad pri otrokih. Kratkaj izleti staršev in otrok v naravo ali zgodovinske kraje bodo prav tako na programu v tem tednu. Obiski otrok pod skrbstvom, zlasti obojestranskih sirot, ter proučitev razmer, v kakršnih živijo in se vzgajajo, bo nadaljnja naloga otroških obiskovalcev in prosvetnih delavcev. Poživi naj se prizadevanje za ureditev

otroških igrišč pri vseh šolah in vzgojnih ustanovah. Ustvarimo otrokom možnost, da se na soncu in zraku razvedrijo; hvala nam bodo zato. Ne pozabimo na počitniške kolonije in leto-

Nekateri večji delovni kolektivi novomeškega okraja pripravljajo posebne kulturne prireditve za mladino najbližnje okolice, sindikalne podružnice pa že zbirajo sredstva za počitniške kolonije.

vanja, kamor moramo poslati timveč mladine. Zbiranje sredstev v to svrhu naj bo naloga zlasti vseh delovnih kolektivov in množičnih organizacij.

Od tedna do tedna

Za pretekli teden velja v prvi vrsti opozoriti na štiri dogodke: na občinske volitve v Trstu in v nekaterih pokrajinskih Italiji ter na podpis splošnih pogodb z Zahodno Nemčijo in podpis pogodbe o evropski obrambni skupnosti.

Volitve v Trstu so posebno za nas izredno zanimive in tudi poučne. Ze volilna kampanja je pokazala, kaj lahko pričakujemo kot rezultat občinskih volitev v tržaškem mestu. Dejstvo, da je angloameriška vojaška uprava »popustila« pod pritiskom irendentističnih demonstracij v Trstu in italijanskih mestih, je govorilo o tem, da hočejo Angličani in Američani ugoditi nekaterim zahtevam italijanske vlade. Sklepi londonske konference so to mnenje še bolj potrdili, kajti ti sklepi so bili prikriti tako, da dajejo podporo in potuho irendentistično-imperialističnim težnjam italijanskih političnih krogov. Isti rezultat — samo v še očitnejši obliki — je pokazala tudi volilna kampanja in same volitve. Iz Italije so vse italijanske stranke (med njimi seveda tudi informbirojska) dobivale finančna sredstva za volilno propagando, propagandni material (predvsem lepake, s katerimi so preplekati vse tržaške hiše usaj do prvega nadstropja) in tudi »ugledne« govornike iz Italije. Ne glede na vse te napore, da bi se v najbolj ostri luči prikazalo »italijanstvo Trsta« in njegove povezave z »materjo Italijo«, rezultati občinskih volitev niso takšni, kot so jih pričakovali njihovi organizatorji. Krščansko demokratska stranka povezana v smislu italijanskega volilnega zakona s še tremi strankami, ki sestavljajo italijansko vladno koalicijo, je sicer dobila večino, toda manj glasov kot pri zadnjih volitvah l. 1949, čeprav je prišlo na volitve več volivcev kot pred tremi leti. To pomeni neuspeh italijanske irendente! Isto bi lahko rekli o informbirojskih, ki so se slabše odrezali kot pred leti, močno pa so se okrepli independentisti, ki so svoje glasove podvojili, kar kaže, da so Tržičani za neodvisnost Trsta, kajti veliko glasov irendentistov je treba pripisati volivcem, ki so jih — izkoriščajoč ugodnost volilnega zakona — pripeljali iz Italije s posebnimi vlaki. Računajo, da je teh nepravilnih volivcev prišlo na volitve v Trst čez 50.000. Močno se je popravil tudi položaj Slovansko-Italijanske fronte, ki je dobila skoraj 5000 glasov, medtem ko je enotna slovenska lista zmagala v treh okoliških občinah. Na nekaj pa je treba obrniti posebno pozornost: fašisti so dobili v Trstu 20.000 glasov! To slej ko prej porazno in opominjajoče dejstvo govori o sedanjem razvoju v Italiji.

Nekaj podobnega bi lahko rekli o

občinskih volitvah v Italiji. De Gasperijska vlada se sicer pripravlja na parlamentarne volitve, ki bodo prihodnje leto, toda rezultati nedeljskih občinskih volitev so svaščer opomin na razvoj Italije! V južni Italiji (Bari, Benevento, Salerno — predvsem pa Neapelj) so fašisti želi uspehe. Izrabljajo neurejene socialne razmere, nerešeno kmečko vprašanje, slabosti levičarskih gibanj od katerih predstavlja informbirojska partija in Nemčiji socialisti le moskovsko agenturo, nemoč De Gasperijske vlade in tudi taktiziranje, predvsem Američanov, ki bi radi videli v Rimu na oblasti vlado »močne roke« — so fašisti okrepili svojo moč in se resno pripravljajo na nov pohod na Rime. Te razmere spravljajo posebno nas, ki smo že imeli neposredni opravček s fašizmom, v resno zaskrbljenost, tezo tega pa slej ko prej čutijo tudi demokratične italijanske množice.

Pogodba, ki je bila podpisana med zahodnimi velesilami in Zahodno Nemčijo v Bonnu in pogodba o evropski obrambni skupnosti, ki so jo podpisali v Parizu in pri kateri igra vojaška moč Zahodne Nemčije posebno vlogo, ustvarja tako v zahodni Evropi kot v sami Nemčiji poseben položaj, katerega posledice bo vsa Evropa prej ali slej občutila. Zahodna Nemčija je postala sestavni del zahodnega sveta in zahodnega obrambnega sistema. Na drugi strani pa se je Vzhodna Nemčija spremenila v obojevo postojanko vzhodnega sovjetsko-kitajskega bloka. Moskva je bila sicer pripravljena na »spuščanje« v svojem odnosu do nemškega vprašanja (Nemčija naj bi se zopet zedinila, postala naj bi nevtralna država s svojo nacionalno vojsko), toda doslej ni pokazala pripravljenosti, da bi privolila v svobodne volitve v vsej Nemčiji. Zahodne velesile imajo te sovjetske predloge za propagando potegavščino in so se odločile, da naprej Zahodno Nemčijo vključijo v svoj sistem in napravijo zahodno Evropo »močno« in se šele potem pogajajo s Sovjetsko zvezo, eventualno tudi o združitvi Nemčije. Ne glede na vse to bo Nemčija, država v osrčju Evrope, še naprej sporno interesno področje med dvema nasprotnima blokoma. Važnost, ki jo tako Rusi kot Američani polagajo na Nemce, podžiganje nemškega nacionalizma z obeh strani, pomembnost, ki jo z vsakim dnem bolj občutijo Nemci sami, in seveda tudi njihova težnja po zedinjenju, pa bodo lahko čez čas pripeljali do »državljanke vojne«, kakor to napovedujejo v Vzhodni Nemčiji in v Moskvi, ali pa do položaja, ko bodo Nemci igrati oba konkurenta za nadoblast v Nemčiji.

DOLENJSKA MARSALU TITU OB 60-LETNICI:

Živi nam še mnogo let na srečo in radost naših narodov!

Iz leta v leto postaja Titov rojstni dan čedalje bolj naš skupni vseljudski praznik. Njegovo ime je s srčno krvjo povezano z največjašnim obdobjem naše narodne zgodovine. Če so bile proslave tega dneva v prejšnjih letih lepe in obsežne, moramo reči za letošnje, da je bila veličastna.

V vseh večjih krajih Dolejske, po Beli krajini in na Kočevskem so se v soboto 24. maja zbrale množice delovnih ljudi k proslavam, na katerih so govorniki poudarjali nemisljive zasluge maršala Tita za združitev naših narodov, za uspešno ljudsko revolucijo in mirnodobsko graditev srečne socialistične domovine. Posebno slavnostne so bile prireditve in akademije v Črnomlju, Kočevju, Metliki, Mokronogu, Trebnjem, Novem mestu in še nekaterih krajih. Udeležili so se jih vidni predstavniki ljudske oblasti, Partije, JLA, množičnih organizacij in delovnih kolektivov poleg izredno velikega števila prebivalcev posameznih krajev.

Dvorana Doma ljudske prosvete v Novem mestu je bila premahna, da bi lahko sprejela vse, ki so prišli počastiti rojstni dan drugega maršala Tita. — Mnogi so morali stati v veži pred dvo-

rano in na dvorišču ob stranskih vratih, vendar pa so vztrajali, da so si lahko ogledali dobro pripravljeno in izvedeno akademijo. Po odigrani Internacionalni, katero je odigral simfonični orkester Doma JLA in SKUD »Dušan Jereb« pod taktirko kapelnika kapetana Zajca, je govoril o voditelju in učitelju naših narodov ter njegovim 60-letni življenjski revolucionarni poti polkovnik Mičo Kosovac. Po referatu so v dvorani vsi vstali in z dolgotrajnim ploskanjem potrdili zaključno misel govornika: naj nam dragi tovariš Tito živi še dolgo na srečo in radost socialistične domovine!

Simfonični orkester je nato zaigral »Dalmatinko« in Poemo kapetana Zajca, spremljal pa je zbor novomeške garnizije JA, ki je zapel »Steg Partije«, in učiteljsnice, ki so zapele »Naši Armije«. Gimnazijci so recitali Nazorjevo pesem »Naprej!«. Prvič smo videli na odru fizikturni aktiv novomeške pošte, ki je nastopil z učinkovitimi prostimi vajami. Nad vse ljubka je bila recitacija deklic s srčki, pionirji pa so uprizorili nastop »Zvezda«. Z nastopom pionirskega pevskega zbora z gimnazije, ki ga vodi tov. Jelka Kastelic, je bila lepa prireditve zaključena.

Na kaj pozablja Zveza borcev v Novem mestu

Občni zbor Zveze borcev, ki je bil v torek 28. maja v rdečem kotičku GLO, se je razlikoval od podobnih zborov ZB predvsem po prejšnji samokritičnosti dosedanjega dela ZB v Novem mestu in po tehtni analizi nalog, ki stoje pred to organizacijo. »Zveza borcev je izvrševalec oporoke naših najboljših tovarišev, ki so v letih NOB žrtvovali vse za svobodo in za svoj narod. Poklicani smo, da to oporočo izvršujemo v duhu tradicij in pridobitve naše vseljudske revolucije.« Ti, v referatih in razpravljanih večkrat ponovljena misli, je bila vodilo obnega zbora. Poročila odborikov za preteklo leto so govorila o izboljšanjem organizacijskega delu mestne ZB in o razširitvi organizacije. Od predanskih 366 članov je organizacija doslej narasla na 876 članov, navzlic temu pa so še vedno na posameznih terenih ljudje, ki imajo vse pogoje za včlanjenje v ZB, pa jih odbori ZB ali niso znali vključiti ali pa sami niso našli poti v vrste ZB. Šibka evidenca o članstvu tako na terenskih kot na mestnem odboru ZB otežkoča lažje, predvsem pa preglednejše delo organizacije. V I. in IV. terenu ZB še nimajo izvoljenih odborikov oz. razdeljenega dela, na V. terenu pa se lani n. pr. odbor vse čas svoje manjdatne dobe sploh ni sestali. Ni tofelj nič čudnega, da mnogi člani ZB še vedno niso imajo značil in legitimacijo organizacije, niti se ni na vseh terenih urejeno tekoče blaginjsko poslovanje, plačevanje članarine itd. Uvodni referat in poročilo predsednika MO ZB pa sta večkrat naglasila tudi potrebo po temeljitem, stalnem političnem delu in vplivu, ki naj bi ga organizacija ZB imela.

Obirno razpravljanje delegatov posameznih terenov je prav to zadnje vprašanje temeljite osvetlilo. Čeprav je treba dati dosedanjemu odboru priznanje, da je uspel razgibati v dokajšnji meri mestno ZB in se je ta predvsem številčno okrepila, pa je bilo prav za dvig politične zavesti, predvsem pa borbenosti, doslej vse premalo na rešenju. Pravilno so tudi postavili navedeni delegati, da sta bil budnost in borbenost bivših borcev takoj po končan vojni precej večji kot v zadnjem času. Popustljivost v političnem delu z množicami so začeli zato

izkoriščati reakcionarji vseh barv in vetrov, predvsem pa protiljudsko usmerjeni vatičanski agenti in njihovi skrbi pomagajo. Iredentkoda se zato zgodi, da član ZB ne odgovori na hinavsko zavijanje resnice kakšne terjatke ali farovskiške podprenika tako, kot to zahteva od njega zavest pripadnosti k najborbenejši organizaciji OF, kar Zveza borcev dejansko je.

Na izreden pomen nenehnega političnega dela in vzgoje svojih članov, s tem pa na prevzgojo v službi in v javnem življenju organizacij Zveze borcev — na to je ZB v Novem mestu doslej premalo mislila. Ni čudno, da se v mestu n. pr. pojavljajo primeri, da se posamezniki boje stopiti na oder pred ljudske množice in začeti antifašistično zborovanje — kakor da bi jih bilo sram, da so antifašisti (če v resnici seveda morda res ne mislijo drugače v svojih srebih, kot to govorijo v službi in v javnem življenju). Zaradi slabe skrbi organizacije ZB za materialno stanje, v katerem živijo nekateri člani Zveze borcev v Novem mestu, se je lahko n. pr. dogodil smuten primer, da si je bivši belogardistični oficir zgradil z visokim kreditom v banki in s cenanim materialom po njih cenah lepo stanovanjsko hišo na Grmu, nekateri člani ZB pa še vedno živijo v neudravnih, vlažnih luknjah, namesto da bi se tudi ZB zanimala in srebela, da bi prišli do človeka vrednih stanovanj.

Med sklepi, ki so jih delegati sprejeli in so hkrati delovni načrt novozvoljenega odbora ZB, je zato na prvem mestu borba za budnost proti vsem sovražnikom socializma, predvsem pa proti vsem tujim agentom z vatičanskimi trobentami na čelu. Odbor ZB bo poživljal delo za partizanski spomenik v mestu, skrbel bo za pomoč Društvi prijateljev mladine, za zbiranje zgod. gradiva iz NOB, za socialistično vzgojo v družinah članov ZB, za splošno aktivizacijo terenskih odborov ZB, posebna komisija pa bo predložila predloge za zgodovinski praznik partizanskega Novega mesta. Odbor ZB bo pregledal tudi materialne pogoje nekaterih socialno šibkih članov organizacije ter jim pomagal, prav tako pa bo skrbel tudi za življenjske pogoje partizanskih vdov in otrok-sirot borcev in bork NOB.

Zatrajmo koloradskega hrošča

Lani se je po Dolenjskem ponovno močno razširil koloradski hrošč. Bilo je že mnogo pisanja in govorjenja o njegovem pogubonosnem učinku na krompirju, vendar pa se mnogi še vedno ne zavedajo, kako važna in nadvse potrebna je najodločnejša borba proti temu škodljivcu. Ze lani smo ugotovili, da so bile v letu 1951 odkrite okužbe z a-ta je ne v preteklih letih. Brezpogojno je zato potrebno, da letos s prikrivanjem koloradskega hrošča prenehamo in da storimo vse za zajezitev njegovega nadaljnega razširjanja.

Vsi občinski ljudski odbori so že dobili navodila za organizacijo zatiranja koloradskega hrošča. Ker so občinski ljudski odbori obsežne enote je nujno potrebno, da imajo dobra vodstva za zatiranje krompirjevega hrošča in da so pregledi najskrbnejše pripravljani prav do zadnje vasi. Prav zato se tudi ponovno zahteva, da morajo biti pregledi krompirišč množični, to je, da se pre-

gledov udeležijo vsi prebivalci, ki so za to delo sposobni. Prenehati mora praksa nekdanjih KLO, da se je pregledi krompirjevih nasadov udeležili le po en član družine. Občinska vodstva morajo takoj v začetku preprečiti vsak slab pregled krompirišč s primernimi opozorili. Osebe, ki se bodo izmikale množičnim pregledom krompirišč, pa bo treba predlagati v kaznovanje.

Množični pregledi bodo letos 1. junija, 22. junija, 13. julija, 3. avgusta in 25. avg. V slučaju, da bo na dan, ki je določen za množični pregled, deževno vreme, je treba krompirišča pregledati brez poziva ali posebnega obvestila naslednje nedelje. V slučaju potrebe bodo okrajni ljudski odbori določili izredne pregleda. To predvsem tam, kjer bodo odkrite močne okužbe ali pa če bodo množični pregledi slabo opravljeni. Pregledi v lanskem letu okuženih parcel se morajo opravljati enkrat tedensko, čim pa se kje pojavi okužba, je treba krompirišča na okuženih in ogroženih parcelah pregledovati dvakrat na teden. Ogroženo področje so vse njive, posajene s krompirjem, ki leže do 500 m okrog okuženih parcel.

Letos so bile odkrite še močne okužbe na področju okraja Novo mesto n. pr. v Sentičnejem, Brusnicah, Otočcu, Veliki Loki in na Rakovniku. Na področju teh občin morajo kmetje pregledovati krompirišča tudi dvakrat na teden. Uspeh je zagotovljen le takrat, če bomo sodelovali v zatiranju požrešnega krompirjevega hrošča vsi, množično in res temeljito.

O zatiranju hrošča bomo objavili nekaj navodil in prihodnji številki Dolenjskega lista.

Vremenska napoved

Zadnje dni maja manjše padavine, ponekod nevihte. Prvi teden junija bo prevladovalo lepo, sončno vreme, ki se nam obeta vso prvo polovico junija.

ZA DOMOVINO - S TITOM - NAPREJ!

600 mladih, zvonkih glasov je jasno odmevalo in sončen nedeljski popoldan 25. maja in ponavljalo slavnostno obljubo: »Zaobljubljam se, da bom ostal zvest socialistični domovini Jugoslaviji, da bom izvrševal vsa življenjska načela pionirske organizacije, da bom dober in marljiv učence, da bom spoštoval starše, vzgojitelje in vse starejše ljudi, da bom ljubil svojo socialistično domovino ter njene graditelje in da bom varoval svojo čast, čast svojega odreda, šole in čast svoje domovine. Zaobljubljam se, dragi maršal Tito, da bom čuval čast Tvojeja imena in da bom ostal vreden imena Tvojega pionir.«

Za domovino — s Titom — naprej! Na Loku ob zeleni Krki je stala pred odrom šeststoglavna množica novomeških pionirjev ter pozdravljala svojega ljubljene maršala Tita. Veliki dan je naposled prišel — dan slavnostne zaobljube pionirski organizaciji. Ze ke so korakali in prepevali skozi mesto, je marširko postal in se veselo nasmehnil našim pionirjem. Z venčki, zastavicami, slikami, pionirskimi prapori in s petjem so korakali iz stadiona v Kandiji na Loko. Prejšnji dan so sodelovali mnogi izmed njih na šolskih predstavah, posvečenih 60-letnici tovariša Tita, danes pa jih

pozdravljala vojaška godba ter jim igra partizanske in poskočne pesmi. Vendar — tokrat so pionirji resni. Pred mikrofonom je stopil Borut Zamljen in prebral pozdravno besedo novomeških pionirjev maršalu Titu. Po zaobljubi so pozdravili množico pionirjev tov. Ena Musar v imenu okrajnega komiteja Partije, tov. major Mirko Fajdiga v imenu naše hrabre Ljudske armade in tov. Ivan Grašič v imenu ljudske oblasti. Spored pionirskega pevskega zbora, ki je sledil, je bil kratak, a prireden. Pionir Andrej Smauc je najprej prebral pozdravno pismo tovarišu Titu, nato pa so se zvrstili na odru pevci, recitatorji, mladi voljaki, tri deklice s »Cešticami za tovariša Tita«, katerih so se dan prej same naučile, mlade perlice in pionirska skupina z zvezdo.

In za zaključek? Igrala je godba, vse je bilo veselo, pionirji in številni starši, ki so se z zastopniki oblasti, Partije, JLA in naših organizacij vred veselili pionirskega praznika. Novomeška organizacija AFZ pa je povabila pionirje in pionirke v goste v telovadnico osnovne šole in jim tam postregla s številnimi dobrotami.

Na tak in podoben način pa so preteklo nedeljo sprejemale nove člane v svoje vrste vse pionirske organizacije na Dolenjskem.

Pisma „Dolenjskemu listu“

Nepravilen odnos do matere in otroka

Uredništvu »Dolenjskega lista«!
 Na gospodinjstvi šoli v Mali Loki pri Trebnjem, kjer se vzgajajo dekleta v gospodinjstvi, učijo štiri strokovne učiteljice. Upraviteljica šole Milena Šefman ima nepravilen odnos do matere in otroka; na šoli uči tudi Anica Somrak, mati dveh otrok. Svoj zadnji porodniški dopust je preživela v Novem mestu, ob vrtnici na Malo Loko pa ji upraviteljica Šefmanova ni dala primernega stanovanja za njo in dojenčka, čeprav je imela za to pisemni in ustni nalag od Sveta za kulturo in prosveto LRS. Šefmanova sama ima opremljeno sobo v dvema posteljnima, obe učiteljici pa imata tudi vsako svojo opremljeno sobo. Seveda jim te sobe »prispadajo«, učiteljici Somrakovi pa — kakor kaže — na Malo Loko ne »prispada nič« in se je morala zadovoljiti s kromornim ležiščem pri delavkah, kjer spi z dojenčkom na slavnjaki, čeprav ima šola dovolj zimnice. Kako si zamišlja upravnica Šefmanova higijensko ureditev življenja dojenčka in doječe matere, pa je vprašanje zase. Postavljam ga prav zdaj, ko smo spet pred Tednom matere in otroka. Mati z otrokom je v socialistični državi zaščitena — zakoni pa menda še veljajo tudi za Malo Loko?

M. Loka, 22. maja 1952. P. R.

Ali gramoz nazaj v srednji vek?

Tovariši urednik!
 Naša vas Črešnjec leži ob državni cesti Semič—Metlika, kakih 6 km oddaljena od Semiča in približno toliko od Metlike. Radi beremo »Dolenjski list« in druge časopise, ali kaj, ko dobimo pošto samo dvakrat na teden! »Dolenjski list« dobimo po navadi komaj v ponedeljek, medtem ko ga prejmejo naročniki v Semiču že v petek. Pa dosega je še nekam šlo, toda obetajo nam, da se bo dostava pošte k nam še poslabšala. Na pošti v Semiču, pod katero spada tudi naša vas, so znižali število osebja, obenem pa se je menda še povečal dostavni okoliš. Tako nam obetajo, da bomo v bodoče le enkrat na

teden dobivali pošto. Pri taki dostavi dnevno časopisje za nas nima nobenega pomena, tednike pa bomo brali kot spomine, kaj se je dogodilo v svetu. Pa ni morda ta »izboljšana« poštna dostava posledica zvišane poštarne tarife?

— ži —

Predlog za predor in nasad ob Krki

Tovariši urednik!
 Predor pri železniški postaji Novo mesto je med zadnjo vojno odlično služil za varstvo vagonov in lokomotiv, pa tudi za ljudsko zaklonišče. Umetnostno bi bilo, da se zgradi cesta in cestni predor izza dolinice pri Osolniku (na Ljubljanski cesti) z izhodom nekje v kolenu Cankarjeve ceste (pod Kolonijo). Predor bi bil izvrstna cestna zveza v primeru, da bi bila glavna cesta mimo postaje kakor koli poškodovana ter promet po njej ogrožen. Predor pod Marofom pa bi bili hkrati tudi dobro zaklonišče za kamione in vsa ostala vozila, pa tudi sicer bi predstavljal veliko ljudsko zaklonišče.

Loka pod železniško postajo oziroma progo je precej zapuščen in brez prave koristi, čeprav bi jo z malimi stroški lahko hitro preuredili v lep cvetlični park. Treba je le nekoliko zravnat teren, namestiti več klopi, napraviti gredice itd., pa bo celotna okolica z novim kopalščem vred in športnim stadionom na Spodnji Loki nova in okusna pridobitev našega mesta.

Novo mesto, 23. maja. S. Šf.

Gabrečani prosijo za električno razsvetljavo

Tovariši urednik!
 V 17. številki »Dolenjskega lista« je bilo napisano, koliko je naša vas žrtvovala v zadnji vojni. Res je, ljudska oblast je precej podprla posameznike pri obnovi in tudi novo šolo imamo, toda za eno stvar pa se že nekaj let zastoj borimo. Kakor drugod tako si tudi pri nas želimo električno luč. Po vojni je bilo mnogo vasi elektrificiranih

Za naše gospodarje

PERONOSPORA NA VINSKI TRTI

Mirno lahko rečemo, da je eden glavnih vzrokov naših nizkih pridelkov v kmetijstvu velika razširjenost rastlinskih bolezni in škodljivcev, ker naših kultur pred njimi sploh ne varujemo ali pa ne dovolj učinkovito. Dočim našega povprečnega sadjarja še vedno težko pripravimo do tega, da bi se spustil resno v borbo proti škodljivcem in boleznim na sadnem drevju, pa naš vinogradnik prav dobro ve, da brez tovrstne borbe nima uspeha v vinogradu ter ga o nujnosti tega ni potrebno še posebej prepričevati. Ker se nasprotno pogosto dogaja, da naš vinogradnik pri škropljenju vinske trte ne postopa pravilno, smatramo za potrebno, da ponovno spregovorimo o tem važnem vprašanju.

Peronospora je v naših vremenskih razmerah najobličnejša in najnevarnejša bolezen vinske trte. V vlažnih poletjih, kakor je bilo n. pr. v l. 1948, je nastop boleznit tako močan, da le s pogostim in pravočasnim škropljenjem rešimo vsaj del pridelka. Poudariti moramo takoj v začetku, da se ta glivična bolezen vinske trte najraje širi le ob toplem vremenu in dovoljni vlagi. — Letos se prva spomladanska okužba zaradi hladnega vremena sploh ni bila marsikje možna in je zato strah naših vinogradnikov pred pojavom peronospre pretrpan. Seveda pa je po drugi strani prav, da opravimo vsaj eno škropljenje pred cvetenjem.

Kakor v vseh naprednih vinogradniških državah, tako imamo tudi pri nas t. im. Antiperonosporne postaje, ki na podlagi vremenskih podatkov, pred-

vsem toplote in vlage, lahko točno izračunajo, kdaj je pričakovati novo okužbo. Če dotičnega dne ni povoljnih pogojev, se pravi: dovoljne toplote (in sicer srednje dnevne 12°C) ter da so zeleni deli vinske trte vlažni vsaj 2 do 2,5 ure, odnosno da je relativna zračna vlaga nad 80%, tudi okužba izostane. Če pa so ti pogoji dani, nastopi bolezen, t. j. pojavijo se bele prevleke poletnih trosov na spodnji strani listov. Navadno nastopi bolezen med 1—3 uro ponoči. Te trosje je najhujša sapica lahko raznese po vinogradu. Če tros, ki pade na list, najde na njem svojega sovražnika — baker, ki je za peronosporo strup, pogine in s tem se je trta obvarovala. Zato bo sedaj razumljivo, zakaj je tako važno, da pravočasno poškropimo vinograd z modroglično-apnenno brozgo, v kateri se nahaja baker. Uspeha pa ne dosežemo, če s škropljenjem zamudimo, to je, če škropimo že po izvršeni okužbi.

Naši vinogradniki še vse premalo pazijo, da s škroplivom zadenejo spodnjo stran listov, kajti tam so listne reže, skozi katere tros okuži list.

Večkrat tudi naši vinogradniki zamenujejo s peronosporo pojav, ki ga povzročata na listih trsna prsica. V čem je vidna razlika? Peronospora poznamo po oljnatih madežih na gornji strani listov, na spodnji strani pa po beli navlaki. Pri prsici so te prevlake na spodnji strani res nekoliko podobne onim od peronospre, so pa vdrte in na gornji strani mehurjasto nabuhle, kar pa pri peronospori ni nikoli primer.

L. H. — Terenska postaja Grm

tudi že v naši bližini, med njm tudi take, iz katerih se med vojno ni vrnil živ partizan, če je zašel v nje. Mi pa pri elektriki nimamo sreče. Zastoj prosimo kredit ali vsaj za načrt, niti enega niti drugega ne dobimo. Saj bi tudi sami pomagali, vsega pa ne zmoremo, ker je še precej družin brez pravega stanovanja. Morda nam bi lahko svetovali, kje naj potrkamo, da dobimo vsaj načrt?

Gabrije pod Gorjanci, 23. maja. R. P.

Surovost brez primere

Uredništvu »Dolenjskega lista«!
 Nedavno je 8-letni Jože K. iz Dolnje Nemške vasi gnal na vodo domači dve kravi. Na vsem lepem je pridrvel za njim s kolesom Alojz Ladiha, zbil otroka na tla ter ga s čevlji temeljito obrca, da se je otroku čez dva dni začelo blesti. Ladiha, ki je brez sramu opravil svoje surovo dejanje, je s psovskimi odšel domov.

Pripominjam, da pol vasi na tistem mestu napaja žrvino, pa Ladiha nima junaštva, da bi nad komur koli iznesel svojo jezo. Le nad otrokom jo je. Tak surovost zasluži javno kritiko in prezir skupnosti! Morda ne ve, da udarci bole tudi tuje otroke, čeprav jih sam nima — in da bo nekdo imel dovolj zemlje, čeprav samo pol kubika...

Dol. Nemška vas, 26. maja 1952. S. L.

Dogotovitev pljučnega oddelka novomeške bolnišnice — pogoj za uspešno borbo proti jetiki na Dolenjskem

Ljudska oblast posveča zdravju prebivalstva vso pažnjo. Vrsta novih in povečanih bolnišnic, zdravstvene postaje, dispanzerji, posvetovalnice za matere in druge zdravstvene ustanove so dokaz prizadevanja in naporov v tej smeri. Za širjenje zdravstvene prosvete žrtvujejo naši zdravstveni kadri na tisoče prostovoljnih ur za predavanja ter obiske v najbolj oddaljenih krajih. Posebno pažnjo posveča ljudska oblast borbi proti zavratni morilki jetiki, katere zdravljenje je pri nas za vsakogar brezplačno.

Od leta 1946 dalje deluje v Novem mestu Centralni protituberkulozni dispanzer za vso Dolenjsko, v Kočevju, Črnomlju in Brežicah pa so dispanzerji

Vreme na Dolenjskem

Odkar je v polovici marca sneg skopnel in so se začela spomladanska dela na polju, ni bilo v dveh mesecih pri nas okoli Novega mesta nobenega dežja. Med tem časom se je sicer vsak teden po enkrat ali večkrat pooblačilo, zagrmelo in padlo nekaj kapljic dežja, ki pa je po eni uri sonca izhlapelo. — Rastlinstvo trpi veliko sušo. Trave so redke in venejo, krompir in kuruza le s težavo kalita, sadno drevje, posebno češnje, ki so lepo kazale, rumenijo, ovenejo in odpadajo. Zlita so nizka in redka, Krka je upadla pod normalo. Le vinogradi še suše preveč ne čutijo. Ako je bilo lani preveč dežja, ga je letos premalo, kar bo slabo vplivalo na razvoj posevkov in na dobro letino. V zadnjih dneh — okoli 15. do 20. maja — je bil hud severovzhodni mrzli veter, ki je izsušil še ostalo vlago. Čudno se vrtilo vreme pod Gorjanci. Govorijo o padavinah v Beli krajini, na Gorenjskem in drugod, pri nas pa je vzdihovanje po dežju.

F. M.

Beograd — Ministrstvo za zunanje zadeve FLRJ je 20. maja vrnilo italijanskemu poslanstvu v Beogradu žaljivo noto, ki naj bi bila odgovor na jugoslovansko noto, ki je bila izročena italijanskemu poslanstvu 11. aprila ob sodni obravnavi proti vobunski skupini v Kopru.

Kratke vesti

Dne 19. oktobra 1952 bo v Zagrebu VI. Kongres Komunistične partije Jugoslavije. Tako je sklenil V. plenum CK KPJ, ki je bil 27. maja v Beogradu. Na kongresu bo med drugim poročal tovariš Tito o delu Partije v dobi med V. in VI. kongresom.

Zenski v delovnem odnosu bomo morali posvetiti več skrbi. Tako je nakazal razširjeni plenem Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije, ki je bil 26. in 27. maja v Beogradu. Plenum je tudi razpravljal tudi o novem plačnem sistemu in o nalogah sindikatov v zvezi z izdelavo in uveljavljanjem tarifnih pravičnikov.

Trgovinska pogajanja med Jugoslavijo in Francijo se bodo pričela prihodnje dni v Beogradu. Določili bodo blagovno zamenjavo med obema državama za dobo od 1. julija 1952 do 30. junija 1953. Lani je znašal skupni obseg blagovne menjave s Francijo nad 20 milijonov dolarjev in je bila največja v trgovinskih povojnih odnosih s Francijo. Francija je kupovala od nas največ tobak, hmelj, svinec, baker, cink, uvažali pa smo razne industrijske izdelke, orodje in stroje.

Tudi z Grčijo se pogajamo za zamenjavo raznega blaga. Lani smo uvozili v Grčijo za 74 milijonov dinarjev raznega blaga, predvsem lesa, uvozili pa smo za 60 milijonov dinarjev različnega blaga.

Naši zadržniki so obiskali Dansko, to klasično deželo kmetijstva. Jugoslovanski zadržniki so si ogledali razne kmečke predele, posestva, kmetijske žole in se seznanili z danskim načinom kmetovanja. Kot je znano imajo na Danskem pri mnogih pridelkih tako visoke

hektarske donose kot redkokje na svetu. Te uspehe dosegajo zaradi naprednega načina kmetovanja.

Koreja — Pogajanja na Koreji v Pan Mun Jomu se nadaljujejo z medsebojnimi obtožbami delegatov v zvezi z vračanjem vojnih ujetnikov. Neredi v raznih ujetniških taboriščih pa se nadaljujejo.

Institut za električno gospodarstvo v Ljubljani, se je vselil v nove, delno že dogotovljene prostore. Ta institut je zelo pomemben za nadaljni razvoj električnega gospodarstva pri nas in bo eden najlepše urejenih v južni Evropi.

Tudi dalmatinske otoke, kjer še pozimi le redko poznajo sneg, je pretekla dneva presenetila slana. To je za te kraje izreden pojav. Na vinogradih sicer ni napravila večje škode, več pa v vrtovih in sadovnjakih.

50 slovenskih žrtev je terjala velika letalska nesreča v južni Ameriki. Severno od Rio de Janeira je treščilo v pragozdovno potniško letalo, ki je baje prevažalo tudi veliko draguljev. Okrog te nesreče se pletejo sedaj razne domneve, med drugim tudi ta, da so povzročili nesrečo gangsterji, ki so se tako hoteli prilastiti dragocene dragulje.

Naval koblice v Perziji je zavzel ogromen obseg. V deželi se pajavljajo roji koblice, ki so dolgi v zraku tudi 20 kilometrov. Indija je poslala v Perzijo pet posebno opremljenih letal za borbo proti koblicam.

Napad majskega hroščev napovedujejo na Bavarskem. Pravijo, da se bo samo v eni pokrajini razmnožilo nad 3 milijarde hroščev.

za dotične okoliše. Samo lani je bilo v vseh teh dispanzerjih pregledano nad 2000 ljudi! Žal nam za to zdravstveno stroko še manjka zdravniškega kadra, saj je za vso to področje le en sam zdravnik — primarij dr. Ivo Smrečnik, ki je pravzaprav nekaj letiči zdravnik; vsak teden pregleduje ljudi na vseh navedenih centrih. Druga velika hiba pri tem delu je, da še danes, po šestih letih začetnih del pri gradnji pljučnega oddelka v Novem mestu, ta še ni dokončan. Če lahko verjamemo obljubam, potem bo baje letos oddelk dogotovljen, kar je tudi že skrajni čas.

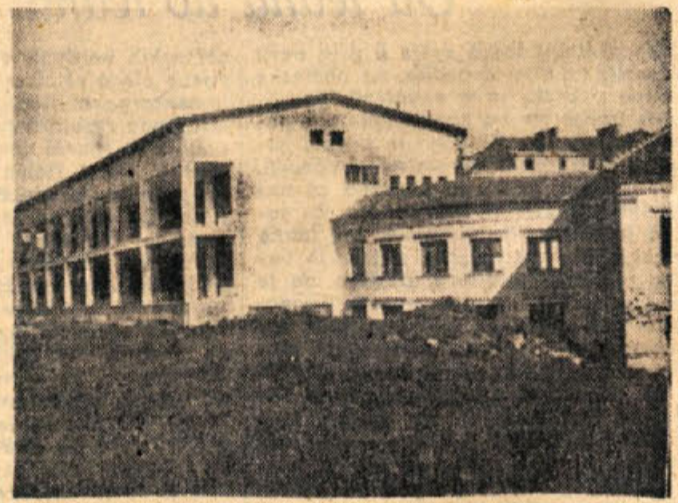
Zanimiv je odstotek ugotovljenih primerov odprte tuberkuloze v novomeškem dispanzerju. Leta 1946 sta bila ugotovljena od 2800 pregledanih 102 primera, leta 1947 od 6000 70 primerov, leta 1948 od 9500 76 primerov, leta 1949 od 6000 57 primerov, leta 1950 od 7000 70 primerov in leta 1951 od 7200 pregledanih 122 primerov. Na ugotovitve in odkrivanja boleznit ne vpliva samo število pregledanih, pač pa tudi večje izkušnje strokovnega kadra in njegova razbremenjenost od drugega dela. Toda ni dovolj samo odkriti bolnika; treba je poskrbeti za njegovo zdravljenje, raziskati vzroke ter pregledati bližnje okoličnike, kjer je živel.

Topa zahteva veliko naporov in dela. Poleg novomeškega delata prav dobro še dispanzerja v Kočevju in Črnomlju. Lani je bilo pregledanih v vsakem nad 6000 ljudi. Poleg drugih naporov je treba še velikokrat premagovati odpor ljudi do pregledov, ki se še vedno najde na podeželju. V čnomaljskem okraju so šli z rentgenskim aparatom celo po vaseh, da so odkrivali primere boleznit. Dejstvo, da sedaj odkrivajo v glavnem nove primere boleznit

ni dokazujejo, da ima Centralni dispanzer pregled nad večino primerov boleznit.

Za uspešno zdravljenje tuberkuloznih bolnikov je nujno potreben primeren opremljen pljučni oddelk. Kaj pomeni naš zdravstveni službi, da ima v evidenci nad 700 bolnikov z odprto tuberkulozo, če so ti bolniki doma in obstaja stalna nevarnost, da okužijo najbližnje ljudi. Sedaj je na razpolago za take bolnike le manjši oddelk v kandijski bolnišnici. Ta zasilni oddelk ima le 35 postelj v štirih sobah, ki pa niso niti dovolj izolirane od drugih bolnikov. Novi pljučni oddelk, ki je že toliko let v gradnji, bo imel okrog 100 postelj, po potrebi pa lahko tudi več, kar bo zadostovalo za Dolenjsko. Vsak bolnik z odprto jetiko mora biti vsaj nekaj časa v bolnišnici pod nadzorstvom zdravnika, sicer je uspešna borba proti tej zavratni morilki nemogoča. Ni dovolj bolezen samo odkriti, treba je tudi zdraviti bolne ljudi. To pa je možno le v dobro opremljenih bolnišniških prostorih, z nastavitvijo potrebnega zdravstvenega kadra, katerega je treba razbremeniti drugega dela, mu dati stalnost in potrebna prometna ter druga sredstva za uspešno izpolnjevanje naloge zdravstvene službe.

R.

Pogled na novozgrajeni pljučni oddelk novomeške bolnišnice in njegov prehod v bivši grad Kamen

Priroda in gospodarstvo dolenjske pokrajine 2

Za zaključek naj povemo, da je naša Dolenjska še prav slabo raziskana. Zato se trudijo geologi, da bi čimprej ugotovili, kakšne so zemeljske plasti in kaj se v njih skriva. Če poznamo zgodovino nastajanja zemeljskih plasti, potem smemo sklepati, kje lahko pričakujemo ugotovitve zemeljskih zakladov. Znano je, da je v vsem področju, kjer so možni skladi apnenca, ki sega iz severozahodnih predelov Slovenije proti jugovzhodu v vsem goratem delu države, drugih rudnin prav malo. Zato pa so odkriti zemeljski zakladi prav tam, kjer so se vršile obsežnejše spremembe zemeljskega površja, kjer so odkrite starejše kamenine.

Značilnosti in preoblikovanje površja

Doslej smo spoznali, kako so notranje zemeljske sile oblikovale zemeljsko površje. Notranje sile zmoroje premikati obsežne sklade, dvigati nova gorovja, nariniti ene sklade na druge in povzročiti tudi urezovanje zemeljskega površja.

Na oblikovanje zemeljskega površja vplivajo tudi še zunanje sile. Voda, zrak in žive snovi lahko močno vplivajo na kamenine. Znan je naš rek: tih voda bregove dere. Te sile še danes neprestano gladajo zemeljsko površje in mu spreminjajo zunanjo ter deloma

celo notranjo obliko. Danes pa se uveljavlja poleg teh še nov, mogočni gospodar: človek, ki zlasti s tehniko zmoro marsikaj spremeniti na zemeljskem površju.

Glavni vir delovanja zunanjih sil je sončna energija. Sonce s svojimi toplimi žarki segreva zemeljsko površje, vendar samo v določenem času. Potem pa se segrete kamenine in voda spet ohlajajo. To nam je znano: kamenine, pa čeprav so trdne, se s segrevanjem širijo, z ohlajanjem pa krčijo. In ker so trdne, zato razpokajo in tako razpadajo. Na količkaj strmeh pobočju so nastale kar cele plazine drobirja, robatega drobnega in debelega kamenja, ki se siplje navzdol.

Ko sonce ogreva zemeljsko površje, se od njega ogrevajo tudi zračni delci. Toplji zračni delci so lažji od hladnih, zato se dvigajo v višine. Na njih mesto pa prihajajo hladnejši, težji zračni delci. Tako se zrak stalno giblje; eno težje gibanje so tudi vetrovi. Moč vetrov nam je znana — ne le, da razburkajo vodno gladino, tudi droben sipek material lahko odnašajo. Toda najvažnejši je drug proces. Toplji zračni delci vsrkavajo izparevajočo se vodo. Ko pridejo v mrzle višave, se ohladijo, drobni vodni delci se zgostijo v kapljice in iz njih nastajajo oblaki ter padavine. Dež, ki pade na zemeljsko površje, ima svojo vlogo: voda se pretaka po ploskvah in strugah iz višin proti nižinam ter

odplavlja s seboj drobir, ki nastaja na zemeljskem površju. Samo tako lahko pojmemo nastajanje velikih količin debelega proda, peska, mivke in blata, ki ga odlagajo potoki in reke. Najdlje nosijo vode pač najdrobnejši material. Tako so ti procesi v dolgih dobah oblikovali vrhove in pobočja hribov in goram, vode so oblikovale in vrezavale doline. Litijski hribovje se je na primer v davnini polagoma dvigalo. Na prejšnjem nizkem področju je tekla Sava. Ker se je ozemlje dvigalo, ji ni preostalo drugega, da je naglo vrezavala svojo strugo in ustvarila značilno ter dolgo sotesko, ki se vije od Zaloga pa vse do Zidanega mosta in še naprej.

Mimogrede naj povemo, da je še polno oblik preoblikovanja zemeljskega površja. Voda, ki zmrzne v zemeljski razpoki, lahko odkrhne od pobočja tudi velikansko skalo. Celo koreninice rastlin razganjajo kamenine.

Če pogledamo dolenjsko pokrajino, vidimo, da jo sestavljajo pretežno dokaj položni hribi in vmesna polja ter doline. Smer polj in dolin pa tudi grebenov je značilna, pretežno od severozahoda proti jugovzhodu. Ze prej smo ugotovili, da je pretežni del Dolenjske zgrajen v apneniškem zemljišču. Izvzeti moramo samo polja: Grosupeljsko — Velikolaško, Dobropolje, Ribniško — Kočevsko, pa tudi dolinska področja ob spodnjem toku Mirne in Krke ter končno vse one najstarejše kamenine, ki

smo jih našli v Litijskem hribovju ter še ponekod.

Na velikem obsegu dolenjske pokrajine se je razvil Kras. Zahodno in južno od Temenice imamo pravi popolni Kras, dočim v Beli krajini niso vse oblike tako značilne, ker so tudi na površju tekoče vode in ni značilnih kraških polj. Kraške oblike so tudi v posavskem hribovju in celo na severnem robu Krškega polja in še ponekod na Gorjancih.

Pogoj za razvoj kraških oblik je apnenec. Bolj čist apnenec zakrasi prej, zato se niso razvile kraške oblike povsod enako. Tudi se Kras razvija bolj na položnih pobočjih; če voda nima naglega odтока, bolj pronica v notranjost.

Zakrasevanje se je začelo takoj po dvigu apneniškega sveta iz morja in napreduje še danes. Voda pronica vse bolj v notranjost. Talna in površna tekoča voda se je umaknila in se umika vse globlje, vse bolj nedostopna postaja življenju. Polagoma pojemajo tudi vodnjaki na Krasu in kraška polja se zmanjšujejo. Znanstveniki so se že lotili temeljitega raziskovanja vsaj nekaterih kraških predelov, da bi rešili vprašanje vode, zajezili podzemne odtoke in vodno energijo celo izkoristili za pogon sodobnih strojnih naprav. To je zelo težka naloga, toda od tega zavisi razvoj in procvit mnogih predelov Dolenjske, zlasti Suhe krajine in Kočevske. Znano je, da je na področju pravega Krasa pravzaprav edina površna tekoča reka Krka, da kar je drugih voda, pa po krajšem toku po knejo in služijo le manjšemu področju.

Panonsko morje je kasneje oteklo. Ostala so v kotanjah jezera, ki pa so tudi izginila. Ves ostali del ozemlja je se polagoma dvigal. Oster rob, ki se na severovzhodni strani dviga nad Belo Krajino (Semič itd.), je nastal tako, da se je ves severni predel znatno dvignil na ploščo Bele Krajine. V kotline pa so reke nanašale ogromno količino proda. Te nasipine so značilne za Krško kotlino. Ob vseh teh spremembah gibanja zemeljske skorje pa so nastajala vulkanska delovanja. Tople gnote so iz notranjosti zemlje privrele v zgornje plasti zemeljske skorje in na njih se še danes segreva voda ter vsrkava rudninske snovi in priteka na dan v številnih vrelih in toplicah, ki jih imamo na Dolenjskem.

Sele po vseh teh spremembah — da se najdemo v koledarju zemeljskega razvoja — se je iz človeku podobnih opic razvil človek, bitje, ki je znalo zavestno uravnati svojo dejavnost. Prvotnih ljudi te dobe je bilo tudi na našem ozemlju, kar nam pričajo razna najdišča (na primer pri Krapiju in Hrvatskem Zagorju).

V tej najnovejši dobi so reke nanosile ogromne ploskve proda, kakor ob Savi in Krki na Dolenjskem, deloma tudi ob mejni Iški. Zelo verjetno je, da so reke opravile tako veliko delo zato, ker se je vse področje še vedno dvigalo in se je strmec rek povečeval. Posebno so v tej dobi nastajale plasti glin in ilovice, ki je na Dolenjskem v večjem obsegu prišla prav lončarjem in keramikom. Reke pa še danes naplavljajo svoj prod.

IZ NAŠIH KRAJEV

UČIMO SE IZ POZARNE NESREČE NA PRIBINCIH

Dne 22. aprila dopoldne je nenadoma nastal požar v vasi Pribinci pri Tribučah, okraj Črnomelj. Požar je nastal pri Matiji Rožmanu na št. 17; izpod zakurjenega kotla za žganjkuhu je skočila iskra na slamnato streho. Vseled hudega vetra in slamnatih streh se je ogenj hitro razširil in v kratkem času uničil štirim gospodarskim stanovanjske hiše in gospodarstvo poslojca z vsemi nepremičninami, krmno in živino, rešili so je živino. Poleg tega je enemu gospodarju zgorela stanovanjska hiša in hlevi, enemu pa gospodarsko poslojce. Tako je požar prizadel šest gospodarjev. Škoda je približno za štiri milijone dinarjev, zavarovani pa so bili le štiri kmetje in še to samo vsak za 100.000 din., dva pa sploh nista bila zavarovani. Priljubljeni pregovor: prav tako je sedaj prepreno ksanje prizadetih gospodarjev, zakaj se niso zavarovali. Kako bodo sedaj obnovljali brez odškodnine, ki bi jo lahko dobili, če bi si poprej zavarovali svoje imetje? Kmetije, zavarujte se pri Državnem zavarovalnem zavodu za primer nesreče, ker ne veste, kdaj vas lahko zadene nesreča.

Črnomelj

18. maja je bila konferenca občinskega odbora AFZ, na kateri so delegatke poročale o delu organizacije v posameznih vaseh. Na konferenci je bil sprejet spored predkonferenčne tekmovalne in izvolbene iniciativni odbor Društva prijateljev mladine. Prihodnja konferenca bo 1. junija; do takrat bodo ustanovili vsake odbore AFZ, kjer tega še ni. Slana je v Beli krajini, zlasti v okolici Semic, povzročila veliko škodo. Kmetovalci ponovno orjejo njive in sadijo koruzo in fižol. Na posebnem sestanku sindikalne podružnice Oskrajnega ljudskega odbora dne 23. maja t. l. so pripravljali o prevodbi delavcev in učencev. Neznan storilec so v noči od 19. na 20. maja vromili v prostore Doma ljudske prosvete in odnesli ojačevalec in zvočnik, vredna 60.000 din.

Črešnjavec

Povprečen obisk osnovne šole je 94 do 97 odstotkov, kar je bil še boljši. Da bi se starši seznanili, kako se učijo njihovi otroci, in za medsebojno izmenjavo misli o vzgoji otrok, zaključuje upravitelj šole od časa do časa roditeljske sestanke. Zai ti niso vedno dobro obiskani. Zadnjega roditeljskega sestanka so se udeležili v polnem številu le roditelji vasi Čerovca, tudi iz Kravčevjega sela je bila udeležena začo voljva, iz Črešnjavca pa se je udeležil sestanka le en oče. Njegova dva sinčka sta med najboljšimi učenci v šoli, kar je gotovo tudi posledica zanimanja staršev, kako se otroci učijo. Sodelovanje staršev s šolo pri vzgoji otrok je nujno potrebno. Ze ponovno smo ugotovili, da se otroci učijo staršev, ki se za vzgojo in šolanje otrok zanimajo.

Krajevni praznik Šmarjete: 28. SEPTEMBER

Na skupni seji odborov vseh množičnih organizacij so se dogovorili, da bo imela Šmarjeta krajevni praznik vsako leto 28. septembra. To je obletnica, ko so leta 1942 pridreli v vas belogardisti in Italijani, artilerij organizacije OF, jih odgnali v Semic ter tam postrelili kot talce. Do letošnjega praznika nameravajo postaviti spomenik vsem padlim partizanom in žrtvam fašističnega terorja. Na praznik 28. septembra bo posebna delegacija vseh množičnih organizacij nesla vence na grob ustreljenih talcev v Semic. V nedeljo 25. maja popoldne smo imeli lepo prireditev na čast rojstnega dne maršala Tita. Pionirji so igrali mladina pa je poslala pozdravno pismo tov. Titu.

Velika Loka

Upamo, da bo nedavni sestanek mladinskega aktivna v Veliki Loki prinesel novega delovnega poleta v mladinsko organizacijo. Na tem sestanku se je ponovno izkazalo, da mladina noče suboparnih sej, pač pa razgibanega dela in življenja. Med sklepi za bodoče delo so: izlet v Postojnsko jamo prihodnji mesec, pomoč pri zatiranju koleradskega brodača in ureditve knjižnice. Vodstvo aktivna so poverili Emilu Kotarju in Danici Oven.

Sela-Šumberk

Po izjavi logarja gozdne uprave v Straži Janeza Turka tako pridnih pionirjev kot so pionirji osnovne šole v Sela-Šumberku ni daleč naskoki. Letošnjega požarovanja se je udeležilo 28 šolarjev pod vodstvom učiteljice Anice Piric. Pri delu so bili tako disciplinirani in pridni, da bi jih lahko

veliko bolj učne in prihajajo v šolo redno in čisti. V zadnjem času se dogaja, da neka Anica Kambič iz Cerovca št. 7 hujška otroka proti učitelstvu. Imenovana ni v nobeni organizaciji in ob vsaki priliki rada poudarja svoje »amerikanstvo«. Kakšen namen ima pri tem, si lahko mislimo. Takih ljudi zašljajo najstrožje kazen za svoje razdrilno delo.

Iz Semic

Član higienske postaje iz Črnomlja, ki je pregledal v Semicu prostore živalske stroke, je ugotovil, da čistoča na splošno ni niti zadostna. Pekarija je glede čistoče najslabša, v mesariji je nekoliko boljše, dalo bi se pa še marsikaj izboljšati. Tudi v gostinskih prostorih gostilne Lamut bi bila čistoča z malo več zanimanja lahko boljša, prav tako v poslovalnici KZ. Izgovor, da ni časa, ne drži, saj je vsak ponedeljek popoldne trgovina zaprta. Lepo je vzdrževan lokal splošnega trgovskega podjetja. Prav tako se tudi poslovalca mlekarne trudi, da vzdržuje sam lokal v čistoči. Nekaj nemogočega pa je najbližnja okolica mlekarne. Na eni strani je svinjak na drugi strani, okrog stavbe pa polno razne navlake, last KZ. Mlekarne potrebuje tudi električno razsvetljavo, katero DES v Črnomlju obljublja že tri leta. S samo obljubo ni mogoče svetili.

Poljanska dolina ob Kolpi

Tako hude spomladanske suše, kot je letos, ljudje v Poljanski dolini še ne poznajo. Marsikje je že zmanjkalo vode, ker so tudi že vodnjaki prazni. Ljudje vozijo vodo iz potoka v Dolu, kar stane precej napora in izgubo časa. Pomankanje vode je ponoven dokaz, kako nujno je vprašanje preskrbe Poljanske doline z dobro pitno vodo. Na žalost pa se tu vprašanje rešuje že izpre prve svetovne vojne in še danes ni rešeno. Pred drugo svetovno vojno so s pomočjo volinje gozla začeli graditi vodovod. Zgrajena je stolarna ob zajetju studentca v Dolu, položene so cevi do glavnega rezervoarja pri Sv. Antonu in dalje do vasi Predgrad, postavljeni so tudi hidranti in napravljena napajališča. Manjka samo stroj za pogon voda do glavnega rezervoarja. Tako ta naprava brez koristi stoji že 13 ali 14 let, cevi v zemlji propadajo, mi pa imamo namesto vodovoda v o d o v o z. Je pač tako, da so pred vsakimi volitvami nekaj gradili, začeli pa so z gradnjo pri tem, kar ni nastalo pri temeljih. Za pogon stroja pri vodovodu je potrebna električna sila in tudi to nam napeljujejo že dobrih 12 let. Skrajni čas bi bil, da se tudi vprašanje vodovoda in električne razsvetljave v Poljanski dolini dokončno reši. J. S.

Član invalidske organizacije Predgrad. Stari tjo so počastili rojstni dan maršala Tita s prostovoljnimi delom pri zadruženem lovni urah so preložili 40 kubičnih metrov materiala in podrgnu kubič peska ter zložili 800 komadov zidne opeke. Podobno delovno akcijo so imeli 28. maja, ki je prav tako dobro uspela. Invalidi Poljanske doline vabijo vse invalide iz črnomeljskega okraja, da jljno sledijo in tudi pomagajo, prav tako kot med vno pomagajo naši domovini. Je mogoče. Popotnik J.

Dol. Toplice

Kdo bo odstranil preostale ruševine obeh kapelic na eni in drugi strani naselja, se sprašujejo Topličani, pa tudi tujci, ki gredo tamo. Ob cesti proti Podturnu je lani neki sofer gozdnega svto-podjetja s tovarnima avtom odbil polovico kapelice, zaradi česar je bil obsojen na 6 mesecev zapora. Drugi del kapelice in ruševine še sedaj stojijo. Prav tako je pred vhodom v vas del razkopane kapelice, ki je med vojno služila

MED BELOKRANJSKIMI LIVARJI

Pred dnevi me je pot zanela v Belokranjsko železnicarno. Tam delovni kolektiv, ki se leto za letom bori za izvršitev petletnega plana, vidno napreduje in dosega lepe uspehe. Lani so plan proizvodnje dosegli s 108 %, kar ni mala stvar za tako majhen kolektiv in pri takih delovnih pogojih kot so jih imeli. Zanimali smo se za delavski svet. Pokazali so mi mladega livarja, ki je lani prišel iz vojske, kot predsednika sveta. Zaradi maloštevilnega kolektiva tvorijo delavski svet vsi delavci in nameščenci, izvolili pa so upravniki odbora, katerega predsednik je livar Matija Stručelj, večkratni udarnik. Ko sva govorila o podjetju, mi je marsikaj povedal. Dobriča so imeli čez 8 milijonov, poleg tega pa so imeli še lastne investicije, kot popravilo skladišča, postavitev nove peči za taljenje aluminija in drugo. Neštetokrat je bilo treba prebrustiti kupolino peči, prvi predsednik upravnega odbora, katere odpiral je. Trocina je 30 do 50 stopinj Celzija ali še več. Pojasnil mi je težave, ki so jih imeli lani pri nabavi surovin, surovega litiga železa, livarskega grafitu itd., kar so morali do nedavnega uvažati. Sedaj dobijo te artikle doma, vendar še ne krijejo vseh potreb. Sami so organizirali odkupno mrežo po kmetih, da so lahko obdržali podjetje s celotno proizvodnjo, ker se podjetje »Odpad« ni dovolj zanimalo za odkupovanje teh surovin. Kmetije, ki pripeljejo staro lito železo, dobijo cenejše izdelke. Tovarna izdeluje za širko potrošnjo in za usluge. Največ izdelujejo štedilniških plošč, štedilnikov, pečna vrata, kotle, čevljarske trinože, zavore in drugo. Štirje najboljši člani delovnega kolektiva: Janez Gričar (prejšnji predsednik uprav-

Italijanem za bunker. Skrajni čas je, da se te ruševine odstrani v smislu odloka okrajnega ljudskega odbora Novo mesto, ali pa obnovi. Lastniki naj pokrenejo eno ali drugo, v nasprotnem primeru naj za njihovo odstranitev poskrbi občinski ljudski odbor ali pa svet za komunalno dejavnost.

Mirna

Rojstni dan maršala Tita smo počastili 25. maja popoldne s kulturno prireditvijo, 24. maja zvečer pa so gasilci priredili bakljado. Invalidi so imeli svečano konferenco, na katero so povabili tudi invalide iz sosednjih organizacij. Proslava s kulturnimi prireditvami so bile tudi na vseh osnovnih šolah v okolici.

Dobrič

Dolgoletna želja Dobričanov in okolčanov po električni luči je dosedaj le delno izpolnjena. V samem Dobriču je zasvetila elektrika že prvega januarja lani, na izsel iz zasebnega je okoliška vasja. Povsod so že postavljeni drogovji, saj so ljudje veliko pomagali, sedaj manjka samo še žica. Občinski ljudski odbor se je ponovno zavel, da preмага še to zadnjo oviro in upamo, da mu bo to uspelo v najkrajšem času.

Trebnje

Članice krajevne organizacije AFZ so v počastitev rojstnega dne maršala Tita očistile in uredile otroško igrišče, ki bo spet postalo priljubljeno zbirališče mladičev in tudi mamic. Z. A.

Pojasnilo iz Dol. Nemške vasi

V »Dolenjskem listu« z dne 11. januarja 1952 sem objavil članek pod naslovom »Še namiznega tenisa«. Odkojko je žal prepričala nevihta, ki je sicer precej precej dežja, vendar pa je strela razbila 3 droge za elektriko in močno poškodovala transformator na Mokrem polju. V Ledci vasi pa je strela oplazila Zagorčevega Branka, da je bil dolgo časa nezavesten. F. V.

Šentjernejski

Ob 60-letnici maršala Tita se je šolska mladina poklonila svojemu dragemu učitelju z lepo proslavo v dvorani. Zvečer pa je govorila tov. Marja Černačar o Titovem govoru v Ijenu in delu. Krasnemu senjarski govor je preletela z vtisi iz osebnih srečanj z maršalom Titom. Govoru so sledile deklaracije in petje pionirskega zbora. Prebrano je bilo tudi pozdravno pismo, ki smo ga Šentjernejski poslali v Beograd. Sahisti so se pomerili v turnirju, prav tako pa so vzbudili precej zanimanja igralci namiznega tenisa. Odkojko je žal prepričala nevihta, ki je sicer precej precej dežja, vendar pa je strela razbila 3 droge za elektriko in močno poškodovala transformator na Mokrem polju. V Ledci vasi pa je strela oplazila Zagorčevega Branka, da je bil dolgo časa nezavesten. F.

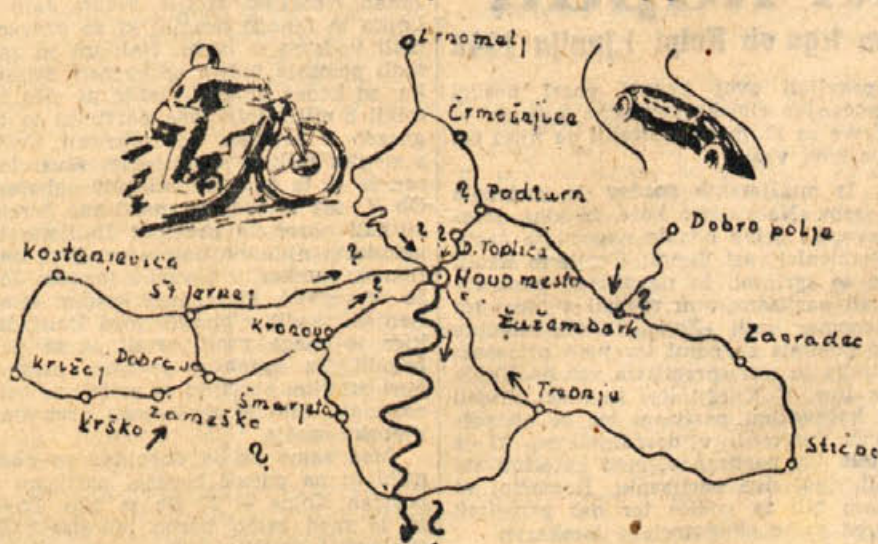
Odgovor iz Podhoste

Fink Jože nam piše: »Sem naročnik Vašega lista že od začetka. V imen izmed zadnjih števil sembral članek, v katerem so bile o meni iznešene nečestitosti. Nisem kupil najmanjšega stroja; gospod iz Toplice ni prišel nikoli k meni se zahvaliti, ker sem mislil kupiti vinograd, mislim, da bi bil upravičen, ker ga nimam pri hiši. Ima ga vsak najmanjši kmet. Če sem kupil dve vreči moke, sem jo kupil zato, ker sem imel šest abonentov. Na hrani. Star sem 30 let in veste, koliko more narediti tak človek sam na žagi. Moja hiša je bila narejena leta 1913. Druge obnove ni, kot da sem jo ometal leta 1930. Sin je res zaslužil 202.000 din., saj je bila tudi drugim dana možnost. Davke sem plačal po lestvici, ki je veljala za druge, mislim, da je tudi za mene. Kar je zaslužil Miklič, pa se mene nič ne tiče, on je zaslužil in je njegova stvar. Kar sem napisal, je čista resnica, katero potrdim s svojim podpisom. Fink Jože.« (Opomba uredništva: Bralec iz Podhoste, ki poznajo razmere in članke v 17. številki našega tednika, lahko sami presodijo točnost gornjega dopisa.)

OGLAŠUJTE V »DOLENJSKEM LISTU«

Avtomoto društvo Novo mesto priredi v nedeljo 1. junija 1952 veliko

veliko »partizansko-kurirsko vožnjo« po vseh cestah okrajev Novo mesto, Črnomelj, Krško, Grosuplje itd.

Vsi motoristi se bodo znašli nekje na neznanim cilju, kjer bo poskrbljeno za dobro vožnjo. Vsi ljubitelji lepega športa bodo te zanimivi vožnji lahko sledili in prisostvovali zaključku na cilju. Za obiskovalce bo poskrbljen prevoz na cilj. Na Glavnem trgu v Novem mestu bodo pripravljene avtobusi in kamioni, prevoz tja in nazaj (na cilj tekme) približno 50 dinarjev. — Za dobro jedajočo, plačlo in godbo je poskrbljeno! Novomeščani — pridite v nedeljo na Glavni trg, da bomo skupno odšli — na neznani cilji!

Koprivnik se prebuja

Ceprav se iz Kopravnika še nismo oglašili, ne mislite, da spimo. Nimamo pač človeka, ki bi se spomnil in kaj napisal, saj smo sami delavci. Po osvoboditvi smo začeli graditi novo socialistično Kočevsko. Stare kočevske navade, ki so bile globoko ukoreninjene, smo začeli odpravljati. Njihovo znamenje, ki so naših jih pustili, smo odstranili. Kočevska mora biti nova, vsa naša! Koprivnik je bil med vojno prizorišče težkih in krvavih borb. Tu je padel heroj Marok, tu se je borila slavna Tomičeva proletarska udarna brigada. Italijani se bodo še dolgo spominjali Kopravnika, ki je mnogim njihovim osvajačelom postal grob. Borba je v njem pustila svoje sledove. Po osvoboditvi je Koprivnik zaživel novo življenje. Prva je bila na vrsti obnova. Dobili smo trgovino in gostilno. Partija je organizirala razna predavanja, katero je obiskovalo skoraj 80 odstotkov prebivalcev. Z mladinsko organizacijo pa je bil skoraj vsa leta od osvoboditve dalje problem. Tu so zaposleni mladinci in mladinke, ki pridejo na sezonsko delo iz raznih krajev Jugoslavije. Mladine, ki bi bila stalno v Koprivniku, je bilo malo. Zimsko delo, ki je za mladino najvažnejše in najbolj prikladno, je zato skoraj odpadlo. Tudi čez leto je mladina malo delala, ker ni imela pravega vodstva. Sedaj je drugače. Sekretar krajevnega komiteja KPS tov. Rudi Podlogar je vprašanje mladine postavil kot prvo točko dela partijske organizacije. Partija pomaga mladim z nastavitvijo potrebne zadržati, nitičnim je zato skoraj odpadlo. Tudi čez leto je mladina malo delala, ker ni imela pravega vodstva. Sedaj je drugače. Sekretar krajevnega komiteja KPS tov. Rudi Podlogar je vprašanje mladine postavil kot prvo točko dela partijske organizacije. Partija pomaga mladim z nastavitvijo potrebne zadržati, nitičnim je zato skoraj odpadlo. Tudi čez leto je mladina malo delala, ker ni imela pravega vodstva. Sedaj je drugače. Sekretar krajevnega komiteja KPS tov. Rudi Podlogar je vprašanje mladine postavil kot prvo točko dela partijske organizacije. Partija pomaga mladim z nastavitvijo potrebne zadržati, nitičnim je zato skoraj odpadlo. Tudi čez leto je mladina malo delala, ker ni imela pravega vodstva.

FIZKULTURA ŠPORTSALON

Telesno vzgojna organizacija »Partizan« bo imela prvi okrožni zlet v nedeljo 3. junija. Na ta dan se bodo zbrali v Novem mestu telovadci iz raznih krajev Dolenjske. Za zlet se pripravljajo že dalj časa ne samo telovadci v Novem mestu, ampak tudi po vseh drugih krajih na Dolenjskem. Največ nastopajočih bo gotovo iz Novega mesta. Tudi Trebnje, Mirna, Mirna peč, Otočec, Stopiče in Metlika, bodo prispevali v Novo mesto svoje najboljšje telovadce. Tako bomo na okrožnem telovadnem zletu lahko videli med naše telesne vzgojne organizacije »Partizan«.

Z enostavnimi sredstvi bomo poživali telesno vzgojo

Mnogokrat razpravljamo o tem, kako bi poživali telesno vzgojo. Povsod iščemo vzroke nedelavnosti. Omenja se pomanjkanje sposobnih ljudi, ki bi vse to vodili, pomanjkanje prostorov, rekvizitov in še marsikaj drugega. V marsikakem kraju fizkturna dejavnost zaživi po navadi samo trenutno; drugod spet se dela kampanjsko, brez pravega cilja. Mladina pa veliko število krajev, posebno na Dolenjskem, v katerih so dani vsi pogoji za telesno vzgojo, pa ta le ne more zaživeti. Veliko je krajev, koder imamo že sposobne ljudi, ki bi lahko poživali telesno vzgojo, pa tega na stvari. Je treba in ali se poiskati jih in pripraviti k sodelovanju. Dokazati jim moramo, da je njihovo sodelovanje v korist skupnosti, in interesu ljudstva. V naši telesni vzgoji mora biti načelo množičnosti, ne pa da neko društvo skrbi samo za svojih enajst nogometašev ali šest igralcev odbojke. Toda množičnost ne bomo dosegli samo z besedami, ampak s pravilnim načinom dela, ki nas bo približal ljudstvu. Široke plasti našega ljudstva, mladenom dela, ki je preprostu človeku bližni rano pritegniti k sodelovanju s takim naše pravi, da ga moramo pritegniti s preprostostjo, enostavnostjo in primitivnostjo naše vadbe. To bomo dosegli le, če bomo vodili enostavne, praktične vaje, ki ljudstvu niso tuje. Prirejali bomo krajsje in daljše izlete, krose, metanje kamna, razne igre itd. Pri vsem tem delu pričakujemo največ pomoči od našega učiteljskega, posebno na podeželju. Treba je, da pri mladini in tako bomo kasneje prešli na odrasle. Naši učitelji se pri svojem šolanju pripravljajo za telesno vzgojno delo na podeželju, koder ni telovadnice in ne urejenih igrišč. Mnogi od njih so prišli med počitnicami na telesno vzgojne tečaje, se tu navdušili za delo, a ko so se vrnili k svojemu delu, so na vse pozabili in večina — lahko bi rekli — ne stori ničesar na tem področju. Največ uspeha bomo dosegli pri mladini z uvajanjem v začetku krajsjih, nato pa vedno daljših izletov. Vsak izlet naj bo dobro izbran. Pot naj bo različna; ne hodimo po trdih cestah, temveč po mehkih gozdnih in poljskih poteh. V te izlete vključimo razne igre. Igre morajo biti izbrane in primerne starosti mladine. Igre v gozdu so zelo priljubljene. Posebno razno skrivanka in lovanje. Z raznimi žogami lahko izvedemo nešteto zanimivih iger. Na travniku pripravimo lahko štafete, saj mladina rada tekmuje. Po igranju in tekmoivanju se naučimo peslati kako kolo. Z veselo pesmitjo se bo mladina vračala s takega izleta, razgibana in zdrava. Tak izlet velja več kakor nekaj vadenih ur v neprimerni telovadnici. Na takšne izlete bo mladina kaj imela pritegnila tudi starejše. V jeseni in spomladaj imamo razne orientacijske teke in krose. Kako zanimive in pestre so naloge v orientacijskem teku! Nalogo bodo seveda primerne starosti nastopajočih mladine. Kros je zelo zdrav tek. Seveda — ako ga pravilno vodimo. V začetku naj bo kros v zvezi s hitro hojo. Koliko svežega zraka so

je bilo letos organiziranih precej proslav in prireditev, organizirali smo prosvetno društvo »Svoboda«, ki ima tamburaški orkester, dramsko društvo, pevski zbor, recitacijski krošek in veseli teater »Veseli Koprivničarji«. Sekcije so komaj začele z delom, vendar upamo, da bodo dosegle lepe uspehe, saj nam to lahko jamči 115 članov PD »Svoboda«. Poleg tega je v PD še nogometna sekcija, odbojkaška sekcija, v kratkem pa bomo ustanovili še atletsko sekcijo. Zai nimamo primernih prostorov za telovadbo, niti primernih dvoran za kulturno prireditve. Upamo, da bomo v kratkem zgradili, kar nam je potrebno. Strelska družina »Rog«, ki je bila osnovana letos marca, je že dosegla lepe uspehe. Na tekmoivanju z vojaško puško znamke »Mausers«, ki je bilo v nedeljo 4. maja, so bili najboljši: Andrej Tomičič 12 točk, Franc Bevc 9 točk, Jože Ferberčar 9 točk, Karel Senčur 11 točk. Za dvig gospodarstva seveda tudi skrbimo. Obnovili smo pekarijo, ki je že začela obratovati. Poleg tega ima Koprivnik okrog 1200 ha gozdov in pašnikov, ki so bili do sedaj neizkoriščeni. Ustanovili smo komunalno podjetje, ki bo upravljalo z ljudsko imovino, denar, ki ga bomo dobili za prodajo drv, bo Koprivnik potreboval za obnovo Kopravnika. Kmalu dobimo še mesarijo, da nam ne bo treba hoditi v 15 km oddaljeno Kočevje. Z začetim delom bo treba nadaljevati. Predvsem je treba kulturno opremiti gostinjski obrat, dobiti za trgovino boljši in varnejši lokal ter dobiti upravnika vseh podjetij. Tako se bo Koprivnik prebudil iz večletnega spanja in uspešno gradil po zastavljenih ciljih. —bg

NOGOMET V KOČEVJU

TVD Partizan Novo mesto: TVD Partizan Kočevje 7:1 (4:0) Prvenstvena tekma novomeških in kočevskih nogometašev se je zaključila z visokim zmago gostov iz Novega mesta, ki so v tekmi, ki je bila izjema, zmagali 7 golov, a jih je sodnik iz Ljubljane, ki je slabo sodil, priznal le sedem. Želimo, da v bodoče vodijo nogometne tekme res le sposobni sodniki, ki jih pošilja Nogometna zveza iz Ljubljane.

naužijemo pri takem tekui. Dolžina prog naj bo primerna starosti nastopajočih. Tudi razne atletske pagoge lahko uspešno izvajamo na podeželju, koder nimamo primernih igrišč. Na travniku lahko zahtamo krog (tekalnišče), po katerem bodo starejši radi teknovali, kdo bo prvi na tri, pet ali deset krogov. Zahtajmo tudi ravno prog za 60 in 100 metrov. Kratki teki ne škodujejo mlademu organizmu, ampak ga samo krepijo, vztrajnostne teke pa smemo gojiti samo po daljši pripravi organizma za večji napor. Zanimivo je tekmovali na skrajno odsebo med pionirji in pionirkami. Tudi mete lahko vadimo na takem travniku; namesto železne krogle mečemo kamen, namesto kopa ja pa navadno palico. Z malo truda lahko pripravimo prostor za skakanje v višino in daljino. Zanimivo bo opazovali najmlajše, ki bodo kar sami po sebi skakali v višino z raznimi stvari, ki jih imajo doma, in se videli. Tudi takina telovadba lahko pride v poštev na takem travniku. Z veseljem bo mladina izvajala na različne načine preval naprej in nazaj, tank in razne stroje. Veliko premano paznje polagamo na dve najbolj zanimivi športni panogi — na plavanje in zimske športe. Koliko naših rek in potokov je polno ledenih in snegovih. Številne so umazani okrog. Ako ne znanjo plavati, jih peljimo tja, da se vajah umelijo. Pri vsakem potoku in reki se lahko pripravijo mesto, primerno za učenje plavanja. Kako bo mladina vesela, ako jo bomo naučili plavati! Koliko lepih iger, ki jih lahko igramo v vodi ali na bregu. Samo malo iznajdljivosti in želje, pa bomo mladini naredili veliko veselja. Skozi vse leto lahko mladino telesno vzgojimo brez telovadnice ali drugih rekvizitov. Samo malo volje je treba in iznajdljivosti — in imeli bomo zdravo mladino in zdrav rodi! J. G.

TELESNOVZGOJNO DELO V KOČEVJU V MINULEM MESECU

Spomladanski kros TD »Partizan« je privabil precejšnje število aktivnih telovadcev, predvsem mladine. Rezultati so bili kar zadovoljivi. Za propagando lahke atletike, ki je v Kočevju precej zastopana, so bili izvedeni razni skoki. Pri skoku v višino je bil najboljši mladinec Ivan Rudel, ki je preskočil 148 cm, kar je bil skoraj po teku v krosu, kjer je bil tudi prvi. Še smotno vadbo se bo lahko razvil še v dobrega športnika. Nogometna sekcija TD »Partizan« je imela za prvenstvo ljubljanske cone v gosteh enajstoricno iz Domžal. Tekma se je končala z zasluženim zmago domačinov. Po ostro začeli igrati je prišlo v vodstvo moštvo iz Domžal in končalo po časa z 2:0. V drugem polčasu pa so se domačini otresli nerazve in raztrgane igre S smotno in poirtovovalno igrali so postali gospodarji igrišča in končali tekmo v svojo korist z 4:2. Na tekmi je bilo prisotnih veliko ljubiteljev nogometu. Drugo tekmo so igrali na Ježici pri Ljubljani s tamkajšnjim »Jadrantom«. Igra je bila veselozi ostra in ne preveč lepa. Sodnik ni obvladal položaja. Igrišče je bilo slabo in za tekmo neprimerno. Izid je bil neodločen 2:2. Trije naši igralci so bili poškodovani eden celo težje in bo dalj čas nesposoben za igranje. Med prvomajskimi prazniki je bil prirejen izlet ves oddelkov TD »Partizan« v neznan smer. Razen vodnikov ni nihče vedel kam gredo in prav to je bilo zelo privlačno. Veliko je bilo veselje, ko so se v izid odločili zopet sešli na cilju izleta v lepem gozdu pod Mestnim vrhom. Med tem časom, ko je ekononm izleta pekel na različju mestnega praščika, so otroci, mladinci in člani igrali odbojko metalni kamen, tekali itd. Vsi so se vračali z izleta veseli in zadovoljni z željo, da bi še večkrat priredili tak izlet. Priljubljani mesec bomo nadaljevali z nogometnimi tekmi, pričelo se bo tekmovanje mladinskih moštev, telovadni oddelki pripravljali telovadno akademijo, tekaji Titovo štafeto itd. o čemer bomo poročali.

OBVESTILO

Z današnjim dnem izvršujemo tudi parno ondulacijo z najnovjšim aparatom FRIZERSKI SALON ADAM — NOVO MESTO

Oglas

PRODAM KOZO, dobro mlekarico, z mladim diško. Naslov v upravi Dolenjskega lista. KUPIM večji, dobro ohranjen čoln na dva para delov. Probujo z navadno slova in cene je poslali pod »Dobro ohranjen« upravi Dolenjskega lista. DIESEL MOTOR, 7 in pol konjskih sil skoraž nov, prodra po ugodni cen! Kmetič delovna zadruga »Jedinstvo«, Sv. Križ pri Ljilji.

Naše mineral. vode
Radenska
za okus in zdravje
Rogaška
za zdravje in okus
SO NAJBOLJŠE!

OBVESTILA

OSEBNE VESTI
JANEZ...
Ce mi takoj spet naročis
»Dolenjski lista, ki si ga zaradi
zadnjega opomina
odpovedal, se bom
vrnil!

Kino

KINO NOVO MESTO PREDVAJA:
Od 30. maja do 2. junija: ameriški film
»Naši so se«.
Od 3. do 5. junija: angleški film: »Opad«
do plemstva.
Od 6. do 9. junija: francoski film: »V Parizu«.

Ako želite

prejemati »Dolenjski list« nemoteno. Vas prosimo, da takoj poravnate dolžno naročnino. Opomin in položnico ste pred kratkim dobili, zato pričakujemo vašega vplačila. Četrletna naročnina znaša 100 dinarjev. Številka našega bančnega računa pa je: 616-1-90322-1.

Tujski promet na Dolenjskem

Tudi Sentjernežani imajo vsako leto svoje stalne letovištarje. Z ureditvijo avtobusnih direktnih zvez, s popularizacijo dirkališča in z ureditvijo kopalnice bi lep kraj mnogo pridobil. Do Krke je od tam eno uro, zato bi moderno kopalnice v St. Jerneju samem, kopalnice, ki bi ga napajala gorjanska Pendirjevka (kot na primer v Kranjski gori Pišnica), bila velika posebnost sredi Krške doline. Preveč zadeva je tam tudi vodovod. Močno kartuzija Pleterja, edina na Balkanu, s slovito staro gotsko cerkvijo in spomeniki iz NOB, od tam ni daleč in je privlačnost svoje vrste.

Na drugi strani doline Šmarješke toplice. Nekdanji njihov lastnik dr. Viktor Gregorič je kot strokovnjak imel z njimi velike načrte. Tedaj jih ni bilo mogoče realizirati. Zdaj to najbrž ne bo delalo težav. Velik odkrit športni bazen in prav tak pokrit zimski športni bazen bi ob zadovoljivih prometnih priložnostih lahko služila za kvalificirane plavalne tekme, pod okoliščinami tudi mednarodne. Naokolj so vinogradi kot nalašč za jesensko zdraviljenje z grozdjem. Vaba so tudi znamenite šmarješke izkopanine. Izletov v prelope in na gostiščih ne revno okolico je na izbiri!

St. Peter pri Novem mestu bi bil za manj zahtevne prav prijetno letovišče. Obnovljeni Otočec, kopalnice in razpoložljivi čolni bi samevali edinole pozimi. Trška gora bi potrebovala primerno razgledno gostišče; sedanje ne zadostuje. Nekaj bi bilo dobro postaviti tudi na ruševine hmeljnškega gradu. Morda tudi kako razgledno gostišče. Zadnji hmeljniški graščak baron Wolmbolt je poudarjal, da je težko najti grad s tako čudovitim položajem. Imel je gradove v CSR in v Nemčiji, pa je vse prodal in se stalno naselil na Hmeljniku predvsem zaradi njegovega edinstvenega položaja.

Onstran novomeške kotline vrh mehovskega stožca je že pokojni profesor Ferdinand Seidl imel v načrtu veliko razgledno teraso. Morda bi ostanki razvalin dali dovolj materiala celo za primeren razgledni stolp z gostiščem? Od tam je stajen pogled naravnost na novomeški Glavni trg.

Dolenjskim Toplicam bi bila predvsem potrebna železniška zveza s kopalnicam samim, zveza, ki je zaradi fija-karskih zaslužkov menda običajala v Straži. V tolažbo jim bodi, da se tudi Novemu mestu z njegovim kolodvorom ni zgodilo drugače! Moderniziranje kopalniških naprav in nov park bodo Dolenjske toplice uvrstili med najnaprednejša in najbolj obiskana termalna kopalnica.

Žužemberk kaže težke rane iz zadnje vojne. Če se bo lepota okolice povezovala s prijetnimi gostišči, trg ne bo v zadregu za letovištarje. Posebnost je tam tudi ribolov. Žužemberk je bil od nekdanj priljubljeno torišče umetnikov.

Trehnje se je včasih mnogo trudilo za dotok tujcev. Imelo je lastno kopalnišče, hotel, gostilne in je bilo res pravno letovišče kot tudi izletišče. Če bo s tujsko prometnimi napravami doseglo predvojno raven, mu je turistična bodočnost zagotovljena.

Mirenska dolina

Mirenska dolina, posestrima Doline gradov, ima toliko svojstvenih lepot, da se je že prej lahko pohvalila z vrsto svojih stalnih častilcev. Njihov tujsko prometnih problemov ne poznam, zato prepustim besedo poklicancim. Isto velja tudi za Belo krajino in za Kočevsko-ribniško deželico. K obema zadnjima je nekaj kratkih pripomb.

Bela krajina

Prelepa pokrajina onstran Gorjancev ima pač vse pogoje za letoviški pridevek. To so spoznali domačini sami, ki so že kratko po prvi svetovni vojni v Metliki ustanovili Društvo za pospeševanje turizma. Folklor, noša, plesi, pisanice, go-

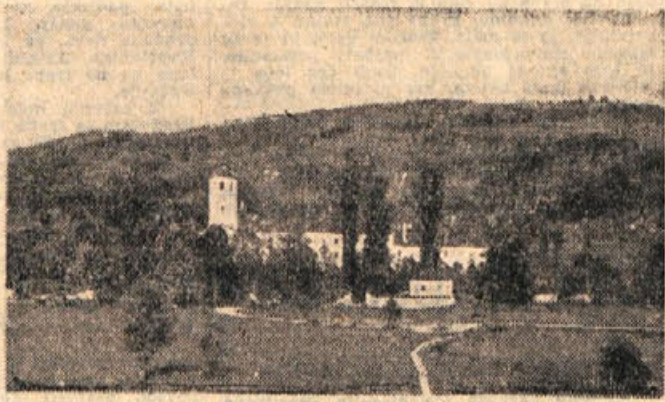
VIKTOR PIRNAT

Peto nadaljevanje in konec

vorica in številni zgodovinski spomeniki so posebnost tega preveč svobodnega ozemlja v narodnoosvobodilni vojni. Metliško kopalnišče pa menda še vedno kliče po poglobitvi, očiščenju in ureditvi. Kopanje v Kolpi je res užitek! Za lažji dostop na Gorjance so Belokranjci včasih nameravali speljati cesto čez Radatoviče do Sošic v srce samega Žumberka.

Kočevsko-ribniška deželica

Železniška zveza Ljubljane s Kočevjem je zaradi počasnosti neaviljiva. Urediti bi bilo tudi zvezo z Novim mestom.

Kostanjevica na Krki — grad

Autobusna proga Ribnica—Lož čaka na oživiljenje, nič manj nestrpnost na avtobusna zveza iz Ribnice čez Kočevje na Reko.

Po vseh naseljih, ki računajo na tujski promet, je treba urediti ceste, kanalizacijo in preokrobo z zdravo vodo.

Suha roba in lončarstvo lahko mnogo pomoreta propagandji za tujski promet. Jelenov žleb, Grčarice in drugi spomeniki NOB še prav posebno.

Sijajne zimskošportne prilike nudi Travnica gora. Še pred vojno je prihajalo tja mnogo Ljubljančanov na smučanje.

Izhodišče Sodražica je še v zelo pomanjkljivem stanju. Če bi se uredila prometna zveza s Sodražico, bi zimski šport tam lahko oživel še to zimo.

Odlitna zimska točka bi lahko bila tudi Krempa nad Borovcem. Spomladi je pokrita z naricami kot gorenska Golica, malo kasneje prav tako s šmarnicami. Ali naj ostane to vedno odmaknjeno po naravnih lepota hlepešim turistom?

V kočevskih gozdovih mrgoli divjačina, tudi takre, ki postaja ljudem nadležna: volk in divji prašič. Organizacija velikih lovov je tudi etapa tujškega prometa. Ondi nameravajo urediti vzorno lovišče. Zaščiten je medved. Naselili pa bodo še novo divjačino in potem bo po zgledu drugih kulturnih držav tudi kočevsko vzorno lovišče zalagalo druga lovišča z divjadjo. Služilo pa bo posredno tudi tujskemu prometu, saj bodo prihajale v te kraje odlične domače in tuje osebnosti. Od domačinov bo odvisno, če se bodo še vračali in to ne le kot lovci in če bodo pripeljali še koga s seboj.

Naš narodni ponos in ugled zahtevata, da preimenujemo vse kraje in vrhove, ki imajo je kočevska imena!

Ogledali smo se po dolenjskem svetu, skušali smo se živjeti v potrebe poednih predelov ali krajev in izrazili smo svoje mnenje brez predsodkov ali očitkov z edinim namenom dvigniti drago Dolenjsko kot turistično deželo.

Dolenjska zemlja! V prvi in drugi svetovni vojni si tako rekoč prehranila pol Slovenije. V narodnoosvobodilni borbi v tem delu Jugoslavije si imela glavno beseda in tudi glavni delež žrtev. Zda pa stojiš spet ob strani. Morda si kriva sama! Ob primerni pobudi in dejavnosti svojega prebivalstva na merodajnih mestih gotovo ne boš našla zaprtih vrat. Ljudska oblast ti bo priznala tvojo zvestobo in ti bo pomogla, da se z združenimi močmi vseh, ki jim je pri sreu tvoj napredek, povzpeš na dostojno in sebe vredno mesto tudi v tujsko prometnem pogledu. Prva in glavna zapoved pa ti bodi: Samopomoč!

PRVO SREČANJE S TRDINO

Ob 122. letnici rojstva velikega dolenjskega barda, ki je ugledal svet 29. maja 1880 v prijaznem Mengšu na Gorjanskem. Velik del svojega 75-letnega življenja je preživel v Novem mestu in njegovi lepi okolici. Proslavil je sebe, Dolenjsko in Dolenjce predvsem s svojimi znamenitimi bajkami in povestmi o Gorjancih. Pošiva na mestnem kopalnišču v Loči.

Zapel je zvonec stare novomeške šole, kjer sem strgal nekatere hlače. Nekaj minut kasneje smo se že vsuli na ulico ter kot plaz zdrveli na bližnji Glavni trg. Drli smo se kot jesiharji in vsak je hotel biti prvi. Kdaj pa je še hodila mladina počasi in mirno iz šole?

Ustavili smo se šele za rotovžem tam ob železnem vodnjaku. Stolpna ura je pravkar odbrenkala štiri. Poletje, krasen dan, sonce še visoko. Kdo bi šel že domov! Daleč je še do noči, do takrat bomo že še ščekali domačo vajo, naučili se bomo pa po večerji. Tako smo se tolažili, hodreč drug drugega in kaj urno smo sklenili, da se gremo tja nazaj za Krko po onih bregovih roparje in žandarje.

Vest me je priganjala domov. Tam me je čakala mama z južino. Fantje pa so silili vame. Da se pokažem moža, sem šel z njimi.

V Dolgi ulici, ki se kot ozka, zavita cev izteka na Glavni trg, je bilo v tistem času največ otrok v mestu. Padli smo med nje, ustavili so nas fantje in »En, dva, tri perforškan!« smo uprizorili kar med hišami in vrtovi.

Pa sem se med igro nekaj zameril dolgoletnemu fantalinu, ki me je, ker sem bil vedno na bolj kratkih nogah, nagnal v bližnjo uličico. Štela je menda samo pet hiš. Na eni strani tri, na nasprotni dve. Največja in najlepša je bila na desni v smeri mojega bega proti bližnji Krki. Edina stavba, ki je imela v tej ulici tudi nadstropje.

Ustavil sem se ravno pred njo in se ozrl po svojem nasprotniku. Stal je ob začetku ulice in mi žugal, jaz pa sem naperil iztegnjene prste svoje desnice na nos. Kaj bi se lepšal, poreden sem bil! A kazen mi je bila za petami.

Zaslišal sem, kako se je v sobi nad hišnim vhodom nekdo odkašljaj, v na-

slednjem trenutku pa sem začutil kašljevo vsebino na svoji levi rami. Priplaval je bila skozi odprto okno naravnost name. Ozrl sem se na prazno okno in na jeziku mi je že bila trpka beseda, ki naj bi bila izrazila moj gnev in mojo užaljenost, ko se je ob oknu pojavila vsa obvezana siva skušana glava z dolgo brado, nekaj zagodnjala prede in spet izginila.

V meni je zamrl vsak odpor, stal sem odprtih ust, toliko da se nisem sedel, v sencih mi je zakovalo...

Poznal sem starega gospoda s ceste. Pogosto sem ga srečal. Dolg je bil in sključen, upognila so ga leta. Vedno je hodil sam. Tudi poleti je nosil visoko kučmo in tudi ob najlepšem vremenu se je opral na star dežnik, včasih pa z drugo roko tudi še na palico. Mrko je strmel prede. Otrok ni maral. Zakaj, tega tedaj nisem razumel. Odrasel šele sem spoznal, kako je moža življenje tepla in ugotovil sem, da je bil ravno v njegovi bližini vedno največji otroški živžav, ki ga je motil pri delu in razmišljanju. Tudi nisem do tiste ure vedel, kje gospod stanuje.

Trenutki pod njegovim oknom so bili leta. Počasi je strah dobil drugo lice in ucvril sem jo nazaj med otroke. Strmeli so v moje zbegane oči, še moj dolgoletni nasprotnik me je pustil pri miru. Povedal sem, kaj se je zgodilo in kot bi nas bil kdo polil, smo se zmazali iz ulice ter se razgubili po svojih domovih.

Zame je bilo to kar prav, ker sem prišel domov skoraj ob običajnem času. Tako kratko je bilo naše veselje! Celo popoldne in ves večer pa mi je kot svinec nekaj težilo levo ramo, kjer se je bil mokri madež že zdavnaj posušil. Še ponoči so me preganjale težke sa-

Javni nastop učencev Glasbene šole v Novem mestu

Glasbena šola v Novem mestu je pridela 23. maja t. l. javno produkcijo svojih učencev; z veseljem smo ugotovili, da je pri učencih, ki so nastopili, kakor tudi pri njihovih učiteljih resno prizadevanje za glasbeno izobrazbo. Pokazani uspehi so za to ugotovitev najboljši dokaz.

Zelo razveseljivo je dejstvo, da imajo učenci na naši šoli možnost, učiti se ne samo klavir in violino, ampak tudi pihala (flavto, pozavno, rog, trompeto) ter čelo in kontrabas kakor tudi solopetje. Seveda je tudi glasbena teorija za vse učence obvezen predmet. Za vse te instrumente in predmete razpolaga šola s prav dobrim učiteljskim kadrom, kar se najbolje vidi na uspehih, ki so jih pokazali poedini učenci.

Največ učencev se uči klavir. Čudi nas pa da je tako malo violinistov (nastopila sta samo dva).

Oceno vsakega poedince ni mogoče napisati. Hočemo ugotoviti za vse učence — pianiste le to, da so pokazali vsi res lepe uspehe: oba učenca iz I. razreda in vsi ostali do V. razreda.

Pri učencih iz razreda Ropas pa nas je prijetno iznenadilo že precejšnje pravilno fraziranje. Na nekaj pa bi opozorili vse učitelje klavirja: učencem, ki za to še niso zneli in si še premalo obvladajo harmoniko, naj se še ne dovolijo uporabiti pedala, ker v njem pravilna uporaba pedala neizogibno v njegovo »zlorabo«. Učenec ne sme uporabljati pedala iz neke navade, ampak ga je treba v tem pogledu pravilno vzgajati in mu dopovedati, da je uporaba pedala diktrirana po posluhu — ušesu. Nepravilna uporaba pedala je za pianista velika in včasih težko

popravljliva razvada in napaka. Učitelj klavirja Stane Fink se nam je predstavil pri tej produkciji uspešno tudi kot kompozitor treh preludijev, ki so jih zaigrali njegovi in Hiadnikove učenci zelo dobro.

Iz violine sta nastopila dva učenca III. razreda, eden iz razreda Sproc, drugi iz razreda Seranjnik. Pri obeh smo opazili že precejšnjo tehniko in mnogo smisla za instrument.

Nastopili so še: po en učenec pozavne, klarineta, trompete, roga, kontrabasa in čela — vsi s prav dobrim uspehom. Izrečno pa moramo pohvaliti učenca za čelo Kos Boša (razred Ondriška), ki je pokazal velik napredek. Vidi se, da sta učenec in učitelj zelo resno in z veliko vneto pri delu.

Kot pevka-solistka se je predstavila Zajc Jelka iz razreda prof. Kalanove. Za pri tem njenem prvem nastopu smo ugotovili, da je v dobrih rokah.

Produkcijo je zaključil mladinski orkester pod vodstvom zavratelja Sproca. Tudi pri orkestru je opaziti stalni napredek.

Ves spored produkcije je bil dobro in zmogljivo ter znanju učencev odgovarjajoče pravilno sestavljen. Priznanje moramo izreči tudi učiteljem pihala in kontrabasa. S to produkcijo, ki je bila izvanredno dobro obiskana, je naša Glasbena šola pokazala, da je sistem zavod, ki zastavi vsako tak mlado isprepopih, da so se mnogi zaslužili od srca, a mnogi so se bogne zaslužili in ot žalosti, da so tudi sez stromentih tak bedasti, da se miliji popima. Vale sem se se šel na pokojneg Sokola Engelberta Ganglja, koji se popima ni milji. Ja mišlim, da se je i on i gomil kot svetog. Roka okrenul tak, da ni čul svog špota, kak ljudi, koji nosido njegovo ime, sviraju za procesijom. Dakaj, neki se ludi ot te muzike i špota jo is nase ljucke vlasti i gorivodo, da muzika i Metliki nije još ni potpore dobila od vlasti za štomente, koji so koštali tristo hiljadit dinarof. A ja mišlim, da se je ovog vujsa muzika raskazala, čija je. Nek jio popi darivaju dinare za štomente, anti ja.

Mike is Belokrajne pripoveda...

Ajoh, kak so se neki ludi zjadili na mene! Praf, nek se jadio. A ja mišlim, da se onim, ki volido poštenje i listino, moje pisanje milij. Pšera sem se sestaj sez nekšim kumekom. Znaite, kakki mi je pozdrav volil? Puno mi je čutarice rakije daval i zapoveval!

»Eh, Mike, pasja vera, ali si jih drapnil! Neznaš, kak se popi i Belokrajni i popovske babe jadio na tvoje pisanje! Ali meni, bogme, je pra, da si jih počesal po škembi! Gutni, kume is čutarice — belokrajnske šilivovce!»

Pil sem, dakaj, a kumek mi je zaufal, kak so neke vučiteljke i profesorkice, ki se verne faški svetec i nedeljo raskazivajo (ali v istini niso verne, nek pravi štakori, za koje neznas, kad če te uzgriznosti), na masivnom sindikalnom sastanku i Černomilji tak pisale, koga so neki vučitelji o popih govorili, da so se jim prsti na rokaf ozulili. Ja sem se tak krohotal, da sem suze imel f očih, zakaj čul sem i ja, da je f Bel krajini neka vučiteljka, ki je tak popovska,

da vavek govori ludima po selu: »Nek Mike samo govori o meni, a kaj sem, to sem! F cerkev sem hodila, iše do popa, pa bilo komunistom to prav ilič ne pra. Meni je tak za volju!»

Otišiel sem i f Metliko. Ajoh, koga fsega sem čul! Muzika i »KUD Engelbert Ganglja« sem čul, da je ruzen zavod, ki zastavi vsako tak mlado isprepopih, da so se mnogi zaslužili od srca, a mnogi so se bogne zaslužili in ot žalosti, da so tudi sez stromentih tak bedasti, da se miliji popima. Vale sem se se šel na pokojneg Sokola Engelberta Ganglja, koji se popima ni milji. Ja mišlim, da se je i on i gomil kot svetog. Roka okrenul tak, da ni čul svog špota, kak ljudi, koji nosido njegovo ime, sviraju za procesijom. Dakaj, neki se ludi ot te muzike i špota jo is nase ljucke vlasti i gorivodo, da muzika i Metliki nije još ni potpore dobila od vlasti za štomente, koji so koštali tristo hiljadit dinarof. A ja mišlim, da se je ovog vujsa muzika raskazala, čija je. Nek jio popi darivaju dinare za štomente, anti ja.

Nekli me je kumek f Belokrajini pitaj, ak znam, zakaj se isaka beseda, koja končuje na »š«, čuje gro, kaj govno. Nisem mu verjamaj, a on mi je nabrojil: nož, bodež, laž, klataž, grabež, papež... Divniji je, nek se i bojim, tih besedi, jer zo nose Bogme, pra, je divniji.

A znate, koga je divnila upravnica u mestnome podjetju šivije f Metliki? Bila je na sastanku delovnih kolektivof i divnila, kako je nof, učenim upravljavjof i podjetijih »biš« mladevuca napel vuhaj i čul, kak govorio f Metliki o njoj, da joj ni nje huđeja i da fsake godine ide f toplice, a prije, dok je bila privatna majstorica, f toplice nije mogla pojt.

Predsetnik MLO Metlika pak je delil tujo zemljico i razkazival se dober človek. Ali je ta zemljica last KDZ f Metliki. Nek zna metlički predsetnik MLO, da njeof sorodnik neče nikada graditi ni hiže na zemljici, koja je last socialističkog sektora!

Nekadašnja sestra Viktorija, koja je na žalost iše sada f službi f Domu onemogućij f Metliki, po popovski je agitirala za socializam. Tako je divnila kuvarice: »Znaite, kako so bile pridne one, koje so ovde radile ispred vas? (Ja sam čul, da so »one, koje so »radile« ispred zdrašnje kuvarice, bile Savelijeve Marijine družbenke). Kada jih je upravica pitajala zašto su vrle, nije ga htelo zalivati, nek so se vlegle na klop i se odpočivale. A fse so ostalo naglo izradile, da so mogle pojt k večernicam i k mašif.

Zafuckal sem, kad sem čul, kako to ide! A vuhu so mi porasla, kad sem čul, da bihse popovske sestre f Domu kod stro-mašinskih ljudi prave razliku izmed onih, koji idu i izmed onih, koji ne idu f cerkev k maši. Pitaj sem, ki jim daje direktive i čul sem, da je tim popovskim sestram »prednica« proštil i to f civilnu!

Dosta mi je bilo tog socializma, i zvo pisem kumeki ot »Dolenaskog lista«, nek ovo hrišćansko ljubav tih sestara i štampa!

Pozdrav is srca! — Mike is Belokrajne.

Koncert Komornega pevskega zbora Radio-Ljubljana

Komorni pevski zbor Radia Ljubljana je pridrel 22. t. m. v Domu ljudske prosvete v Novem mestu koncert, ki ga moramo zabeležiti kot eno najuspešnejših in najlepših kulturnih prireditev v tekoči sezoni. Pevski zbor razpolaga s izvrstnim ženskim in moškim zborom, oba pa tvorita izredno lepo izenačen mešan zbor. V intonaciji, dinamiki, preciznosti in ubranosti je zbor res na višku. Zapel nam je nekaj umetnih in nekaj narodnih pesmi. Mešan zbor, kakor tudi moški in ženski za sebe, so želi mnogo priznanja. Publika, ki je napolnila dvorano, je zahtevala večkrat ponovitve; zbor je pomnil zelo uspele »Vre, vre, vre, mi smo Ribenčanje«. Kulturnih prireditev na taki umetniški ravni, kot je bil ta koncert, si samo še želimo!

J. M.

Vitkovič Janez:

Partizanski napad na italijansko posadko v Starem trgu ob Kolpi 1. junija 1942

V nedeljo dopoldne 31. maja 1942. leta je gorko pomladansko sonce lepo obsijalo zelene kočevske hribe, po katerih so se prelivali zlatorumeni sončni žarki. Rahel vetrček se je poigraval s komaj razcvetelimi cveticami, med katerimi je igrajoča poskakovala srna z dvema mladicema, ki sta še opotekajoše drobila pot za materjo. Zvrgoljenje otic je dajalo posebno domačnost tem krajem, ki so hoteli biti prvi osvobodjeni v vrtincu krvave druge svetovne vojne.

Medtem ko so gozdovi sprejemali v svoje okrilje borce za svobodo in se je v njih porajalo novo, svobodno življenje, pa so se vgnezdili v Starem trgu ob Kolpi krvavi fašistični okupatorji. Od tam so strahovalni Poljskomo dolino ter počenjalni nad prebivalstvom nezasišana grozodejstva. Tako so 16. maja 1942 prihrumeli v vas Predgrad ter prijeli nič huđeja sluteče ljudi: Markota Kralja, oba Rauhova ter Alojzija Fortunu. Žrtve so zaprli v Kumпово klet v Starem trgu, kjer so jih mučili na inkvizitorski način, jim rezali spolovila, jih pekli z žerjavico in preteпали. Ljudje so vsu noč z grozo poslušali pol-blozne krike na pomoč iz kleti, kjer so

opravljali svoj krvavi posel nosilci krščanske rimsko-fašistične kulture. — Žrtve so 17. maja postrelili na njivi pri Deskovi vasi.

Iz miklarskih gozdov je zadonela pesem »Nabrusimo kose, že klas doze-va, že žetve bogate napočil je čas!«. Prebivalci vasi Vimolj, Čepelje in Krklji so se zgrinjali in navdušeno pozdravljali partizane, jim mahali z robci ter venomer vpili »Živio, živio!« Mladina je pohitela za nami ter nam prinašala cvetja in nas spremljala vse do Knežje lipje. V Knežji lipi smo se združili s kočevskimi partizani ter se ob polnoči razvrstili v dolgo kolono, ki je štela 120 partizanov, med katerimi sta bili tudi dve partizanki. Domačini so nam bili za vodiče ter nas pripeljali pred same okupatorjeve bunkerje.

Ob treh zjutraj so nenadoma zadoneli partizanski strelji z bližnjih položajev. V temni noči so s svetlečimi naboji risali smer napada, kamor se je usmerjal partizanski ogenj. Italijani so nekaj časa utihnil. Medtem so se partizani približali bunkerjem, čez nekaj minut pa so Italijani odgovorili s silnim ognjem pušk, mitraljezov in bomb.

Ceravno je bila pri partizanih pomanjkljiva komanda, so vendarle vidoma prihajala do izraza imena: Jaka, Johan, Nedeljko, Matija, Feliks, Janko, Lojko in mnogo drugih, ki so prevzemali vodstvo v borbi. Italijani so zasedli položaje tudi v cerkvenem zvoniku, od koder so imeli dober pregled in tolkli z mitraljezi, toda partizani so to gnezdvo v zvoniku nevtiralizirali zlasti s svojim težkim mitraljezom »švarlovce«, ki je ta dan izstrelil 1000 nabojev. Ob 6. uri zjutraj so partizani čvrsto stiskali obroč in pregnali Italijane v nekaterih njihovih položajev. Prvi italijanski bunker je zavzel z juršem Jože Woropatič, ki je med besnim streljanjem skočil v bunker med Italijane, kjer je enega pobil, ostali pa so pobegnili. Ta uspeh se je hitro razširil med ostalimi borci, ki so pričeli še bolj napadati. Bilo je zaplenjeno prvo italijansko orožje.

Med samo borbo dopoldne so nam prihitali na pomoč hrvaški partizani z onstran Kolpe — 22 jih je bilo. Tako se je med samo borbo manifestirala epotnost jugoslovanskih narodov, kar je dvgnilo borbeno moralo. Še pred pol-dne so partizani dosegli viden uspeh ter tolkli Italijane z njihovim lastnim orožjem. Vsa cesta je bila pod neprestanim ognjem partizanskih pušk. — Opoldne je tudi na tem sektorju dosegla borba svoj vrhunec. Vnela se je streha skednja, v katerem je bil nek tovorni avtomobil; ogenj se je hitro

razširil tudi v stavbo, kjer so bili Italijani. Ogenj se je zlasti naglo razširil, ker so vmes eksplodirale ročne bombe in sod z bencinom. Tako je pokopala goreča streha na tem mestu 32 fašističnih vojakov. Ob eni uri popoldne smo zavzeli pomembne položaje pri kapelici in dominirali nad glavno cesto Starega trga, to je, držali smo v neprestanem ognju vse stavbe, v kateri so bili Italijani.

Med borbo je odmevala harmonika in partizanska pesem. Ljudje so prinašali vina in raznih jedil, nastalo je veselo razpoloženje. Italijani so se povlekli v bolj utrjene stavbe: v župnišče, šolo in cerkev. Bili so pred popolnim porazom. Tako so med borbo ponujali štirikrat belo zastavo v znak predaje, toda venomer so jo potegnili nazaj. Z radijsko oddajo postajajo jim je uspelo dobiti pomoč iz Crnomolja in Vinice ter s Sinjega vrha. Pomoč iz Crnomolja je naša zaseda nad Tančo goro zavrnila. S pomočjo pretkanega izdajalca Virgilija Balkovca iz Vinice, ki se je vtihoptil v Stari trg ter obvestil Italijane, da jim prihaja pomoč, so Lah i izvedeli, da pomoč prihaja. Izdajalec je preliščil partizane, češ da nese nujno obvestilo za poštarice Amalijo Živko, »da ji je sestra na smrt bolna«. Ker pa je bila poštarica povezana s partizani, so partizani verjeli v resničnost izdajalčevih izjav ter ga pustili skozi. Medtem ko smo pripravljali poslednj jurš, je ob štirih popoldne nenadoma in iz treh

smeri prispela Italijanom pomoč, nakar smo se v redu umaknili.

V borbi smo imeli štiri ranjene partizane. Pri umiku pa sta padla v zasedo dva partizana: Franc Ivec in vodič Franc Pribil iz Vidma, katera so Italijani pobili v Predgradu. Naš ranjenec Janko Brodarič je ostal v neki grapi zamaskiran, ker se ni mogel umakniti zaradi prebite noge. Njega so drugi dan rešili terenski aktivisti in poslali na varno, toda vendar je pozneje v borbi padel. Po končani borbi smo se zbrali v vasi Čepelje in Vimolj, kjer so nas navdušeno sprejeli prebivalci in lepo pogostili. Tu smo si porazdelili zaplenjeno orožje, kjer smo Belokrajci dobili svoj prvi mitraljez. Drugi dan smo pokopali dva mrtva tovariša in pokopalnico pri Vidmu. Mladina je zala grob s cvetjem.

V tej borbi so imeli Italijani 66 mrtvih in nad 30 ranjenih. Mrtve so po šest v eni krsti odpravili v Crnomelj. Nekega svojega mrtvega črnosrajčnika, ki je ležal pred Kocetovo hišo ter imel slučajno okrog vrata rdečo ruto, so vsega prebodli z noži ter obrcali, misleč, da je komunist. Po tej borbi so se v Starem trgu Italijani še bolj utrdili ter bili neprestano v bunkerjih, od koder se niso več upali med prebivalstvo.

Velik pomen te borbe se je pokazal na političnem in vojaškem področju. Partizanstvo je hito narasčalo, v Beli krajini se je pričel vsenarodni upor.